

Kinnitatud

Direktori käskkiri nr 1-2/38; 12.04.2017

KURESSAARE RISTIKU LASTEAIA

ÕPPEKAVA

SISUKORD

1.1. Kuressaare Ristiku Lasteaia üldiseloostus	3
1.2. Kuressaare Ristiku Lasteaia liik ja eripära	3
1.4. Õppekasvatustegevuse üldpõhimõtted	5
2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid	7
2.2. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted	7
2.3. Õpikäsitus	7
2.4. Õppe- ja kasvatustegevuse sisu	9
2.5. Valdkond: mina ja keskkond	11
5. Robootika	25
2.6. Valdkond: keel ja kõne	26
2.8. Valdkond: eesti keel kui teine keel	33
2.9. Valdkond: matemaatika	37
2.10. Valdkond: kunst	41
2.11. Valdkond: muusika	47
2.12. Valdkond: liikumine	51
Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus	58
3.1. Üldoskused: 1-2 aastane laps	59
3.2. Üldoskused: 2-3 aastane laps	60
3.3. Üldoskused: 3-4 aastane laps	60
3.4. Üldoskused: 4-5 aastane laps	61
3.5. Üldoskused: 5-6 aastane laps	62
3.6. Üldoskused: 6-7 aastane laps	63
5.1. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted	68
5.2. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise korraldus	68
5.3. Lapse arengu vestluse läbiviimise kord	68
5.4. Koolivalmidus	69

1. ÕPPEKAVA ÜLDOSA

1.1. Kuressaare Ristiku Lasteaia üldiseloostus

Lasteaed avati 1983 aastal 12-rühmalisena.

Kingissepa 5. Lastepäevakodu 1983 – 1990;

Kuressaare 5. Lastepäevakodu 1990 – 2000;

Kuressaare 5. Lasteaed 2000 – 31.08.2010;

1.09.2010, mil lasteaed renoveeriti, nimetati lasteasutus Kuressaare Ristiku Lasteaiaks ja kinnitati uueks aadressiks Ristiku 2B, 93811 KURESSAARE.

11 rühmale valiti pedagoogide ettepanekul nimed: Pääsupojad, Mesimummid, Lepatriinud, Kiilikesed, Tibud, Õunakesed, Võililled, Maasikad, Päikesekiired, Liblikad, Rukkililled.

01.04.2017 seisuga kuulub lasteaias pedagoogilisse koosseisu: direktor, õppealajuhataja, 22 rühmaõpetajat, muusika-, liikumisõpetaja, logopeed.

1.2. Kuressaare Ristiku Lasteaia liik ja eripära

Üldinfo

Aadress: Ristiku 2b, Kuressaare

Omandivorm: Kuressaare linna munitsipalaasutus

Rühmade arv: 11 (3 sõimerühma, 8 aiarühma)

Õppekeel: eesti keel

Tööaeg: lasteaed on avatud 7.30-18.00

Kodulehekül: <http://ristikulasteaed.weebly.com/>

Facebooki leht: www.facebook.com/RistikuLasteaed/

Lasteasutuse eripära: tuleneb lasteaia rekonstrueerimisest, tervise edendamisest, folkloori taaselustamisest, traditsioonidest, õppimise ja õpetamise meetoditest, printsiipidest:

- Lasteaial on 2010. aasta oktoobrist võimalus tööd teha uues ning kaasaegses keskkonnas. Kuressaare Ristiku Lasteaiale disainiti uus logo: neljalehine ristikehin hoitud kätel. Logo meenutab nelja üksteise poole suunatud erivärvides südant, mis sümboliseerib omakorda ühist peret ning armastust ja ühte hoidmist.
- Kõik lasteaia 11 rühma on saanud uue sisekujunduse, mis lähtub konkreetsest rühma nimest. Lasteaia rühma nimede valikul lähtuti koduõue kontseptsioonist. See tähendab, et lasteaed toimib põhimõttel, kus laps tunneb end sama turvaliselt nagu kodus. Koduõue on oma, armas ja kindel ning seal on: Pääsupojad, Mesimummid, Õunakesed, Tibud, Lepatriinud, Kiilikesed, Võililled, Rukkililled, Liblikad, Päikesekiired, Maasikad. Rühmale on disainitud logo ja värvilahendus lähtuvalt rühma nimest.
- Lasteaia omanäolisust rõhutavad elurõõmastes värvides interjööri, põnevalt disainitud triibupõrandad ja 2 söögisaali, laulusaal ning võimla.
- Lasteaia õuealale on paigaldatud uued värvikirevad atraktsioonid ja kaasaegne valguslahendus.
- Lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna kvaliteeti toetavad helikindlad ukse, heli neelavad laeplaadid, puit-alumiinium aknaraamid.
- Lapse tervise hoidmine ja tugevdamine läbi tervisliku toitumise ning kehalise aktiivsuse väärtustamise. Lasteaias toimuvad tervise- ja spordinädalad, väljasõidud loodusesse, osalemine

- Folkloori taaselustamine tegevustes: rahvaluule suur- ja väikevormid (liisusalmid, luuletused, legendid, muistendid jne).

Lasteaia traditsioonid lähtuvad aastaegadest, rahvakalendri ja muudest tähtpäevadest:

- tarkusepäev;
- sügisandide näitus;
- lavastused;
- lasteaia sünnipäev – 3. detsember;
- Eesti Vabariigi aastapäev;
- spordipäevad, vastlapäev, jürijooks;
- kaisukaru päev;
- sõbrapäeva tähistamine;
- leivanädal;
- perepeod (jõulupeod, perepäevad);
- sügise sünnipäev Mändjalas;
- lõpetajate ekskursioon Suure Tõllu radadel;
- kooliminevate laste lõpupidu.

Meetodid: Kuressaare Ristiku Lasteaias kasutatakse erinevaid õppemeetodeid ja võtteid:

- vaatlus;
- vestlus;
- jutustamine pildi järgi;
- ettelugemine;
- küsimuste esitamine ja neile vastamine;
- õppekäik, matk, ekskursioon;
- draama;
- joonistamine, maalimine, voolimine, rebimine, kleepimine;
- laulmine, muusika kuulamine;
- rütmimängud;
- katsed, uurimused;
- mäng: loov-, rolli-, lavastus-, ehitus-, liikumis-, õppe-, laua- ja reegl mäng jne
- robotikavahendite kaasamine (Bee-Bot).

Printsiibid:

Turvalisus – lastele on tagatud turvaline õpi- ja kasvukeskkond.

Järjepidevus – oskuste pidev kordamine ja uue omandamine põhimõttel kergemalt raskemale, lihtsamalt keerulisemale, lähemalt kaugemale.

Integreeritus – lõimida õpetuses ja kasvatuses erinevaid tegevusi kasutades erinevaid moodusi: mäng, käeline tegevus, näitlemine, meisterdamine, katsetamine, õppekäigud.

Koostöö – lapse arengu toetamine koostöös vanemate ja pedagoogidega.

Individaalsus – lapse igakülgse arengu tagamine arvestades tema eripära.

Tolerantsus – erisuste mõistmine ja nende arvestamine.

Väärtused – ühiskonnas aktsepteeritud väärtuste järgimine.

1.3. Kuressaare Ristiku lasteaia missioon, visioon, põhiväärtused

Lasteaia missioon

TERVE, LOOV JA TEGUS LAPS KOOLI.

Lasteaia visioon

OLEME OMANÄOLINE, LAPSE ARENGUT JA KODU TOETAV, TURVALINE NING HINNATUD LASTEAED.

Ristiku lasteaia väärtused:

- TOLERANTSUS

Arvestame teistega, peame lugu endast, oleme vastutulelikud, hoolivad ja abivalmid.

- KOOSTÖÖVALMIDUS

Tegutseme meeskonnana, oleme paindlikud ja avatud ning töötame ühiste eesmärkide nimel.

- AUSUS

Lasteaias valitseb aus ja avatud õhkkond.

- KOHusetundlikkus

Oleme tööle pühendunud ja vastutame ise oma pädevuse eest.

- HARITUS

Oleme teadmishimulised, peame lugu enesetäiendamisest ja silmaringi laiendamisest.

1.4. Õppekasvatustegevuse üldpõhimõtted

- Õpetamine on tee juhatamine: miks, kuidas ja kuhu minna.
- Õpetaja teab, mida õpetada, miks õpetada ja kuidas õpetada.
- Õppimine ja areng on sügavalt individuaalne protsess.
- Kasvatus on kasvamise saatmine.
- Kogu tegevuse keskpunktis on laps ja tema vajadused, kõik muud protsessid toetavad seda.
- Iga laps on andekas, tuleb ainult välja selgitada, milles.
- Loomingu ja sellega kaasneva arengu eelduseks on kord ja korraarmastus.
- Lasteaed toetab ja aktsepteerib iga lapse omapära ja iseärasusi.

Ettevõtlikkuse kasvatamine lastes

Riiklik õppekava eeldab, et laps on ettevõtlik ja et õpetaja oma tegemistega toetab sellise suhtumise arengut.

Ettevõtlikkus on oskus oma ideid tegudeks muuta. See eeldab loovust ja julgust, häid suhtlemisoskusi ning laialdasi teadmisi. Alushariduse tasemel keskendub ettevõtlusõpe ettevõtlikkuse toetamisele ja kujundamisele.

Ettevõtlikkus eeldab loomingulisust, uuendusmeelsust ja riskivalmidust, samuti oskust võimalusi ära tunda, tegevust kavandada ja kavandatut ellu viia. Ettevõtlusõppe eesmärkide saavutamine lasteaias toimub mängu ja tegevuste kaudu.

Ettevõtlik laps (3-7 aastane) on **rõõmus, loov ja julge**:

- tunneb rõõmu mängust, uurimisest ja avastamisest
- esitab küsimusi ja katsetab
- rakendab mängus loovalt oma kogemusi ja teadmisi ümbritsevast maailmast
- lahendab iseseisvalt probleeme ja jõuab kaaslastega kokkuleppele
- mõistab ja arvestab teiste inimeste tundeid
- julgeb unistada ja oma unistustest rääkida
- algatab julgelt mängu ja tegevusi ning kutsub teisi osalema
- loob sõprussuhteid ning osaleb ühistegevustes
- viib alustatud tegevused lõpuni
- hoolib teistest inimestest ja ümbritsevast keskkonnast
- jälgib kokkulepitut reegleid ja käitumisnorme
- oskab ohutult käituda ning vajadusel küsida ja osutada abi
- oskab oma emotsioone kirjeldada ja sobival viisil väljendada
- julgeb esineda üksi ja koos teistega (näidendid, laulmine, tants)

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID, PÕHIMÕTTED, ÕPIKÄSITUS, SISU JA LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI

2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava § 3(1)).

Eesmärgid:

- Lapsel on kujunenud terviklik ja positiivne minapilt.
- Laps mõistab ja oskab hoida ümbritsevat keskkonda.
- Laps oskab käituda ühiskonnas aktsepteeritud käitumisreeglite kohaselt.
- Lapsel on kujunenud algatusvõime, esmased tööharjumused, mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.
- Laps on kehaliselt aktiivne ja mõistab tervise hoidmise tähtsust.

2.2. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõteteks on:

- lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine
- lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine
- lapse loovuse toetamine
- mängu kaudu õppimine
- humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine
- lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine
- lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine
- üldõpetusliku tööviisi rakendamine
- kodu ja lasteasutuse koostöö
- eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine.

(Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava § 4)

2.3. Õpikäsitus

Õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel ja läbiviimisel arvestatakse lapse võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, tervist jms.

Laps osaleb õppe- ja kasvatustegevuses aktiivselt ning tunneb rõõmu tegutsemisest. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima.

Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused lapse suutlikkuse arendamiseks:

- planeerida oma tegevust, teha valikuid
- luua seoseid, seostada varasemate kogemuste ja uute teadmiste vahel
- kasutada omandatud teadmisi erinevates situatsioonides ja tegevustes
- arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle
- hinnata oma tegevuse tulemuslikkust
- rõõmustada oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega

Õpikäsitlus

Õpikäsitluse aluseks on sotsio-konstruktivistlik õpiteooria, mis põhineb Jean Piaget', John Dewey ja Lev Vögotski teooriatel ja uusimatel teadusuuringutel.

1. Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes ning nendevahelistes seostes. Koolieelses eas **õpib laps praktiliselt tegutsedes** läbi matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise .

Õppimise soodustamiseks on oluline, et:

- tegevus tugineb lapse huvile ja on vaheldusrikas
- laps saab tegutseda mitmekülgses keskkonnas
- lapsel on võimalik teha jõukohaseid valikuid ja tegutseda ka ilma täiskasvanu suunamiseta
- lapsele on kättesaadavad teiste laste ja täiskasvanute nõuanded ja abi

2. Laps on õppe-ja kasvatustegevustes **aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest**. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima. Õppimine toetub:

- lapse kaasasündinud ja omandatud võimetele
- lapse aktiivsusele ümbritseva maailma tundmaõppimisel
- teiste inimeste hoolivusele, abile ja toetusele

3. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste eripära: võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, tervises seisundit jms. Pedagoogid on laste arengu suunajad ning loovad **lapse arengut ja õppimist soodustava keskkonna**, mis:

- annab lapsele turvatunde ja toetab emotsionaalset heaolu, pakkudes eduelamusi
- tagab pedagoogide poolse toe ja küllaldase juhendamise
- pakub erinevaid mängimis-ja harjutamisvõimalusi koos selleks vajalike mängu-ja õppevahenditega
- võimaldab tegutsemist omaette ja koos teistega, nii toas kui õues.

4. Õppe- ja kasvatustegevuses arendatakse lapse **suutlikkust rakendada õpitut edaspidises elus**, seega luuakse tingimused, et laps saaks:

- seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega
- kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes
- kasvades ja arenedes läheneda korduvalt samadele teadmistele neid järk-järgult süvendades
- arutleda saadud kogemuste ja omandatud teadmiste ning oskuste üle
- hinnata oma tegevuse tulemuslikkust
- tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.

2.4. Õppe- ja kasvatustegevuse sisu

Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad

Õppetegevused juhinduvad nädalateemast, millega seotakse kõigi valdkondade sisu.

Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad:

Mina ja keskkond	1) sotsiaalne keskkond 2) tehiskeskkond 3) looduskoskkond
Keel ja kõne	1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus
Matemaatika	1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine 2) suurused ja mõõtmine 3) geomeetrilised kujundid
Kunst	1) kujutamine ja väljendamine: mõtete ning tunnete edasiandmine nähtaval kujul 2) kujundamine: objektile vormi, kuju ja esteetilise lisaväärtuse andmine 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest ja kunstist
Muusika	1) laulmine 2) muusika kuulamine 3) muusikalis-rütmiline liikumine 4) pillimäng
Liikumine	1) liikumisalased üldteadmised 2) põhiliikumised 3) liikumismängud 4) erinevad spordialad 5) tants ja rütmika

Õpetamine toimub vajadusel alarühmades, mille suurus sõltub rühma vanuselisest/ individuaalsest koosseisust. Teadmisi ja kogemusi antakse ja eesmäärke täidetakse kolmel erineval meetodil:

- kogu rühm tegeleb ühte liiki tegevusega, kuid vajadusel vanuselise või individuaalse iseärasusega lapsel on sisult ja raskusastmelt erinev ülesanne.
- tegevus toimub üheaegselt, kuid alarühmiti on see erinev.
- tegevus toimub ainult ühe alarühmaga (teine alarühm mängib iseseisvalt või juhendab neid õpetaja abi).

Tegevuste ajaline kestvus

Ühe tegevuse ajaline pikkus sõltub laste suutlikkusest ja vanusest. Lähtuvalt laste vanusest kavandavad õpetajad lõimitud õppe-ja kasvatustegevuste kestuseks 1,5-3a 10-15min; 3-6 a 20-25min; 6-7 a 25-35min. Õpetajal on õigus seda reguleerida vastavalt laste soovile ja võimetele, oma parema äranägemise järgi.

Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused.

Õppe- ja kasvatustegevused

Vanuserühmade kaupa on planeeritud õppe-ja kasvatustegevusi nädala tegevuskavas järgnevalt:

Vanuserühm	Õppe-ja kasvatustegevus	Tegevuskordi nädalas
Sõim (kuni 3 a)	Mina ja keskkond Keel-ja kõne Matemaatika Muusikategevused Kunstitegevused	1-2 2 1 2 2
Aiarühm (3-4 a) (4-5 a)	Mina ja keskkond Keel ja kõne Matemaatika Liikumistegevused Muusikategevused Kunstitegevused	1-2 1-2 1 2 2 2
Aiarühm (5-6 a)	Mina ja keskkond Keel ja kõne Matemaatika Liikumistegevused Muusikategevused Kunstitegevused	2 2 1 3 2 2-3
Vanem aiarühm (6-7 a)	Mina ja keskkond Keel ja kõne Matemaatika Liikumistegevused Muusikategevused Kunstitegevused	3 2-3 2 3 2 2-3

Nädala teemad on integreeritud ja kooskõlas rahvatraditsiooni tähtpäevade, pühade, ilmastiku ja muu ümbritseva elu sündmustega ning lähtuvad lasteaia õppekavast ja õppeaasta tegevuskavast.

Rühma nädala teema ja tegevuste eesmärgid on lapsevanemale nähtavad rühma infostendil. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestavad pedagoogid lapse arengutaset, vanust ning lapse huve. Lapse kasvades ja arenedes lähtutakse õppesisu valikul üldjuhul põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.

Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilises ja turvalises ning üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas. Õppe- ja kasvatustegevus seotakse eelkõige

kodukoha inimeste, looduse ja asutustega. Õpitavaga (objektid, nähtused) tutvutakse loomulikus keskkonnas.

2.5. Valdkond: mina ja keskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamise põhimõtted:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise – ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- 3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeldusi tegema;
- 5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Sisu:

- sotsiaalne keskkond: mina, perekond, kodu, lasteaed, ametid, tööd, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus.

Mina ja keskkond (3 aastane laps)

Eesmärk:

- 1) laps mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) laps omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) laps väärtustab eesti kultuuritraditsioone;
- 4) laps väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ja ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) laps märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Õppe- ja kasvatustöö tulemusel 3 aastane laps:

- 1) tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi;
- 2) nimetab pereliikmeid, teab õdede ja vendade nimesid;
- 3) tunneb Eesti lippu;
- 4) järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hooldamist;
- 5) suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
- 6) tunneb rõõmu õues viibimisest ja oskab osutamisel nimetada kodukoha metsa, puud, lille, muru, tuntumaid puu- ja aedvilju, looma, lindu, tuttavaid putukaid ja veekogusid;

- 7) oskab küsimisel iseloomustada ööd ja päeva;
- 8) teab, miks on vesi ning toit taimedele ja loomadele kasvamiseks vajalikud;
- 9) oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi;
- 10) mõistab enda tegevuse mõju loodusele;
- 11) nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid);
- 12) teab helkuri ja jalgratta kiivri kasutamise vajalikkust ning kuidas liiklusmärgid sõidu- ja kõnniteel aitavad ohutult liigelda.

Mina ja keskkond (kuni 3 aastased)

Kuu	Teema	Teema sisu
September	Mina	1. Ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime. 2. Vastab õigesti küsimusele, kas ta on tüdruk või poiss. 3. Ütleb vastuseks vanuse küsimisele oma ea aastates ja näitab seda sõrmedel.
September	Lasteaed	1. Oskab nimetada oma rühma nime. 2. Suudab leida oma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik). 3. Nimetab rühmas olevaid esemeid. 4. Ütleb küsimise korral rühmakaaslaste ja õpetajate ning õpetajaabi nimed.
September	Tänava ületamine	1. Teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee.
September	Liiklusmärgid	1. Teab liiklusmärkide tähtsust.
September	Aastaajad: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses ning loomade ja inimeste tegevused.	1. Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda, on soe). 2. Märgab lehtede langemist, oskab nimetada vihma sajab.

Oktoober	Kodukoha loodus: taimed, veekogud	1. Tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest. 2. Oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puu.
Oktoober	Taimed: erinevad kasvukohad ja vajadused, nimetus, välimus, kasv, areng	1. Eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi.
Oktoober	Ehitised	
Oktoober	Kodused tööd	1. Nimetab pereliikmete koduseid toimetusi. 2. Matkib lihtsamaid töövõtteid. 3. Asetab töövahendid kokkulepitud kohta.
November	Perekond, isadepäev	1. Nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend. 2. Teab õdede ja vendade nimesid. 3. Nimetab küsimise korral tähtpäevaga seotud tegevusi.
November	Kodu	1. Vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta.
November	Kodumasinad	
November	Helkur	1. Teab helkuri kasutamise vajalikkust.

Detsember	Tähtpäevad, pühad ja kombed	1. Räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse). 2. Nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi.
Detsember	Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid	1. Teab mõiste hea ja paha tähendust.
Detsember	Aastaajad: nende vaheldumisega seotud muutused looduses	1. Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda, on soe).
Detsember	Tähtpäevad, pühad, jõulupidu	1. Nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi.
Jaanuar	Öö ja päev: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses	1. Oskab küsimise korral iseloomustada ööd (öö on pime) ja päeva (on valge).
Jaanuar	Loomad, erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng	1. Oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja tema kehaosi. 2. Oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu. 3. Teab, et mõned loomad elavad metsas, mõned inimese juures (kodus).
Jaanuar	Tervislik toitumine	1. Nimetab toiduaineid.
Jaanuar	Hammaste tervishoid	1. Teab hammaste hooldamise vahendeid. 2. Harjab hambaid täiskasvanu abiga.
Veebruar	Ohutus ja turvalisus, 112	1. Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud.
Veebruar	Sõprus ja abivalmidus	1. Küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid. 2. Oskab haiget saanud sõpra lohutada.
Veebruar	Ilmastik, erinevad ilmastikunähtused	1. Oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab).
Veebruar	Kodumaa	1. Osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peoriie kandmine jm). 2. Leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid.
Märts	Inimkeha tundmine	1. Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele.
Märts	Inimkeha tundmine	1. Osutab küsimise korral silmadele, suule, ninale, kõrvadele.
Märts	Aastaajad: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses	1. Oskab nimetada aastaajale iseloomulikke nähtusi (lumi sulab, vesi voolab, tärkab esimene lill).
Märts	Vee ja toitainete tähtsus taimedele ja loomadele	1. Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu.
Aprill	Sõidukid .	1. Oskab küsimise korral nimetada sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev, tramm, troll).

Aprill	Inimese mõju loodusele: loodushoid, säästev areng	1. Mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks. 2. Teab, et prügi pannakse selleks ettenähtud kohta.
Aprill	Jäätmed	1. Leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, prügikott, ämber).
Aprill	Üldtunnustatud käitumisreeglid	1. Meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab.
Mai	Hoolivus, minu ema, tähtpäev: emadepäev	1. Märkab ema ja annab talle lilli. 2. Nimetab küsimise korral tähtpäevaga seotud tegevusi
Mai	Putukad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng	1. Oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane).
Mai	Taimed: erinevad kasvukohad ja vajadused, välimus, kasv, areng	1. Oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli.
Mai	Sõidukid	1. Teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid. 2. Teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver).

Mina ja keskkond (5 aastane laps)

Eesmärk:

- 1) laps mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) laps omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) laps väärtustab eesti kultuuritraditsioone;
- 4) laps väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ja ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) laps märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Õppe- ja kasvatustöö tulemusel 5aastane laps:

- 1) tutvustab ja kirjeldab iseennast ja enda omadusi;
- 2) kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- 3) nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid, teab oma vanemate ameteid;
- 4) nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
- 5) mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused;
- 6) oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;
- 7) teab ohtusid, mis on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik, teab 112;
- 8) laps mõistab, millised tegevused hoiavad teda tervena;
- 9) järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;
- 10) suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt, mõistab kokkuhoidu veelaskmisel (nõudepesul, hambapesul, elektri kasutamisel);
- 11) kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi;
- 12) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: öö ja päev, nädal, aastaajad;
- 13) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;
- 14) laps oskab kirjeldada ilmastikunähtusi vastavalt aastaajale;
- 15) laps oskab nimetada võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
- 16) teab ja mõistab jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.

Mina ja keskkond (5 aastased)

kuu	teema	Teema sisu
September	Mina	1. Oskab öelda oma nime, vanuse ja soo (tüdruk, poiss).
September	Lasteaed	1. Nimetab oma lasteaia nime. 2. Oskab kirjeldada oma tegevusi ja mängu. 3. Teab nimetada lasteaia töötajaid ja nende nimetusi. 4. Teab oma, võõra ja ühise tähendust.
September	Tänav ületamine	1. Teab, kuidas sõiduteed ületada. 2. Oskab ületada tänavat jalgrattaga (jalgratas käe kõrval).
September	Liiklusmärgid	1. Teab liiklusmärkide tähendusi.

September	Aastaajad: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses ning loomade ja inimeste tegevused, tähtpäev: mihkclipäev	1. Oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada. 2. Oskab kirjeldada mihkclipäevaga seotud tegevusi.
Oktoober	Kodukoha loodus: veekogud, taimed, seened, tähtpäev: leivanädal	1. Oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu (meri, jõgi). 2. Oskab nimetada tuttavaid seeni ja kirjeldada neid, mis kasvavad kodukoha metsas. 3. Oskab kirjeldada leivanädalaga seotud tegevusi.
Oktoober	Taimed: erinevad kasvukohad ja vajadused, välimus, kasv, areng	1. Oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu- ja köögivilju.
Oktoober	Ehitised	1. Kirjeldab kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus. 2. Oskab nimetada erinevaid ruume lasteaia ning teab nende otstarvet. 3. Oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid.
Oktoober	Ametid, elukutsed, tööd	1. Oskab nimetada vanemate ameteid. 2. Kirjeldab üldtuntud elukutseid oma kodukohas. 3. Loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid. 4. Põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust.
November	Perekond ja sugulased, isadepäev	1. Kirjeldab oma perekonda (pereliikmed + onu ja tädi, pereliikmete nimed ja perekonnanimed). 2. Kirjeldab isadepäeva peres.
November	Kodu, tähtpäev: mardipäev	1. Kirjeldab oma kodu: eramu, korter, talumaja. 2. Nimetab kodu asukoha: linnas (tänav, linn), maal (talukoha nimi). 3. Kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustusi nende hulgas. 4. Oskab kirjeldada mardipäeva rahvakombeid ja nendega seotud tegevusi.
November	Kodumasinad	1. Kirjeldab kodumasinaid ja – elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte.
November	Helkur, turvatool ja -vöö, tähtpäev: kadripäev	1. Teab turvavöö ja turvatooli vajalikkust sõidukis. 2. Oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes. 3. Oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kanda. 4. Oskab kirjeldada kadripäeva rahvakombeid ja nendega seotud tegevusi.
Detsember	Tähtpäevad: lasteaia sünnipäev, pühad ja kombed	1. Kirjeldab tähtpäevi peres. 2. Teab, et lasteaed on päeval meie teine suur pere ja tal on ka sünnipäev, sünnipäevatraditsioonid. 3. Oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid ja nendega seotud tegevusi.

Detsember	Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid	1. Teab mõistete õige ja vale tähendust. 2. Teab üldtuntud viisakusreegleid. 3. Tunneb ja järgib lauakombeid.
Detsember	Aastaajad: nende vaheldumisega seotud muutused looduses	1. Oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada.
Detsember	Tähtpäevad, pühad ja kombed	1. Kirjeldab tähtpäevi peres. 2. Oskab kirjeldada rahvakombeid ja nendega seotud tegevusi.
Jaanuar	Öö ja päev: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses	1. Eristab ning nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumise iseloomustamine ning nende seostamine taimede ja loomade tegevusega).
Jaanuar	Loomad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng	1. Oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad. 2. Teab, et inimene saab talvel loomi aidata.
Jaanuar	Tervise väärtustamine, tervislik toitumine	1. Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, uni ja puhkus, mäng, hea tuju meeldivad suhted). 2. Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev.
Jaanuar	Hammaste tervishoid	1. Peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel. 2. Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juurde käimine).
Veebruar	Ohutus ja turvalisus, 112	1. Nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit/ vedelik, tuleravimid, terariistad, kemikaalid, elekter, veekogud, ehitised). 2. Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (talvel jäämine; mängimine eluohtlikes kohtades nt sõidutee liivakarjääris, ehitisel, ujumine täiskasvanu järelevalvet rattaõit turvavarustusega). 3. Selgitab, miks õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole. 4. Selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna.
Veebruar	Sõprus ja abivalmidus, sõbrapäev	1. Nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi. 2. Oskab sõpra lohutada ja abistada. 3. Teab, kuidas sõbrale rõõmu valmistada.
Veebruar	Ilmastik, tähtpäevad vastlapäev	1. Nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid. 2. Teab õhu vajalikkust ja kasutamist. 3. Oskab kirjeldada vastlapäeva rahvakombeid ja nendega seotud tegevusi.
Veebruar	Kodumaa, teised rahvused	1. Teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid. 2. Saab aru sündmustest, mille puhul heisatakse riigilipp. 3. Oskab nimetada erinevaid rahvusi oma kodukohas.
Märts	Inimkeha tundmine	1. Oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust.
Märts	Tähtpäevad, kombed, tavad, emakeelepäev	1. Teab, et ta on eestlane. 2. Teab, et räägime eesti keelt, seda nimetatakse emakeeleks. 3. Teab, et raamatud on emakeele edasikandjad.

Märts	Aastaajad: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses, kevad, t ä h t p ä e v : ülestõusmispüha	1. Oskab nimetada kevadet ja seda iseloomustada. 2. Oskab nimetada kõiki aastaagu ja neid iseloomustada. 3. Oskab kirjeldada rahvakombeid ja nendega seotu tegevusi.
Märts	Valguse, temperatuur, vee, õhu ja toitainete tähtsus taimedele ja loomadele	1. Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks ve valgust ja õhku. 2. Oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedel loomadele ja inimesele.
Aprill	Sõidukid	1. Kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet.
Aprill	Inimese mõju loodusele: loodushoid, säästev areng	1. Mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida (hambapes nõudepesu, joogiks võetud vesi). 2. Mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustutab toa lahkudes tule). 3. Teab, et inimene saab talvel loomi aidata. 4. Mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi. 5. Oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbrus jm.
Aprill	Jäätmed	1. Kirjeldab, kuidas tema kodus prügi sorteeritakse.
Aprill	Suhtumine erinevustesse	1. Oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, rassilin vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendeid (prilli ratastool, valge kepp, kuuldeaparaat).
Mai	Hoolivus, turvalisus ja tähelepanelikkus	1. Märkab kaaslast ja oskab teisi arvestada. 2. Oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt.
Mai	Putukad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng	1. Teab putukaid ja nende elupaiku: mesilane ja mesilastaru, sipelgas ja sipelgapesa.
Mai	Taimed: erinevad kasvukohad ja vajadused, välimus, kasv, areng	1. Oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid puid ja lilli.
Mai	Sõidukid	1. Teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust. 2. Oskab ühissõidukis käituda.

Mina ja keskkond (7 aastane laps)

Õppe- ja kasvatustöö tulemusel 7 aastane laps:

- 1) tutvustab ja kirjeldab iseennast ja enda omadusi;
- 2) kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- 3) nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid; teab oma vanemate ameteid;
- 4) nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
- 5) mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused;
- 6) oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;
- 7) julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik;
- 8) kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist;
- 9) järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;
- 10) suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt;

- 11) kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi;
- 12) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
- 13) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;
- 14) laps selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;
- 15) mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju tagajärgi keskkonnale;
- 16) kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
- 17) teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.

Mina ja keskkond (kuni 7 aastased)

Kuu	Teema	Teema sisu
September	Mina	1. Oskab end tutvustada. 2. Teab oma kohustusi ja õigusi. 3. Kirjeldab enda omadusi ja huve.
September	Lasteaed	1. Teab lasteaia aadressi. 2. Nimetab erinevaid ameteid lasteaia ja nende vajalikkust 3. Kirjeldab lasteaia kodukorda ning teab rühmareegleid ja traditsioone.
September	Tänava ületamine	1. Oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda. 2. Teab, kuidas ületada ristmikku. 3. Teab liiklemise erinevusi linnas ja maal. 4. Oskab kasutada hädaabinumbrit 112.
September	Liiklusmärgid	1. Teab, kuidas käituda ühissõidukist väljudes. 2. Teab rulluiskude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiivpõlve- ja küünarnukikaitsmed, ohutud paigad).
September	Aastaajad: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses ning loomade ja inimeste tegevused, mihklipäev	1. Seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumise ning oskab neid kirjeldada. 2. Oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (põldude kündmine, lehteriisumine jne). 3. Oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (talveuni, rändamine lõunasse jm).
Oktoober	Kodukoha loodus: taimed	1. Oskab kirjeldada kodukoha loodust (mere ääres, park, mets, suur puu jne), nimetada ning iseloomustada metsloomi, koduloomi ja putukaid. 2. Oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks ja mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel.
Oktoober	Taimed: nimetus, välimus	1. Oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstrik; puud: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, toomingapuu, pihlakas jm).

Oktoober	Ehitised	1. Oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, te nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet. 2. Oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi jm). 3. Oskab nimetada teenindusasutusi ja nende vajalikke (kauplus, juuksla, polikliinik, apteek, kingsepatöökoja kaubanduskeskus jm). 4. Teab nimetada kodukohale olulisi ehitisi (mõis, kirveski jm).
Oktoober	Ametid, tööd	1. Oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid. 2. Teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust. 3. Mõistab töö ja vastutuse tähtsust. 4. Soovib osaleda jõukohastes kodutöödes. 5. Selgitab raha otstarvet.
November	Perekond	1. Teab oma pere liikmeid ja lähissugulasi. 2. Mõistab, et pered võivad olla erinevad. 3. Jutustab oma vanavanematest.
November	Kodu	1. Oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta. 2. Teab kodust aadressi ja telefoninumbrit.
November	Kodumasinad	1. kirjeldab kodumasinaid ja –elektroonikat ning te nende otstarvet ja nendega seotud ohte (kirjeldused täpsemad, võivad lisanduda põllutöömasinad).
November	Helkur	1. Teab, kuhu kinnitada helkurribad.
Detsember	Tähtpäevad, pühad ja Kombed, lasteaiapäev	1. Teab eesti rahva traditsioone ja kombeid 2. Teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikku (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev sõbrapäev jm). 3. Oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma lasteaias või kodus (kolmekuningapäev, volbripäev, jaanipäev hingedepäev jm). 4. Oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone (riigi aastapäev, võidupüha).
Detsember	Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid	1. Teab mõistete <i>ausus</i> ja <i>autus</i> tähendust ning oskab vastavalt käituda. 2. Oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul ja mujal). 3. Mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest.
Detsember	Aastaajad: nende vaheldumisega seotud muutused looduses	1. Seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumise ning oskab neid kirjeldada. 2. Oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (suusatamine, kelgutamine uisutamine jne).
Jaanuar	Õõ ja päev: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses	1. Kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring.
Jaanuar	Loomad: erinevad elupaigad, eluviisid, välimus, kasv, areng	1. Nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja –viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust. 2. Teab loomade käitumise erinevusi eri aastaegadel (rändlinnud, talveuni). 3. Teab, kuidas loomi talvel aidata ja oskab seda teha.

Jaanuar	Tervise väärtustamine, tervislik toitumine	1. Kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine. 2. Kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist. 3. Teab, mis on haigus. 4. Teab, milline tegevus või käitumine kahjustab tervet (suitsetamine, passiivne alkoholi tarvitamine, vägivald).
Jaanuar	Hammaste tervishoid	1. Selgitab, miks tekib hambakaaries (hambaaugud). 2. Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus.
Veebruar	Ohutus ja turvalisus, 112	1. Teab ja tunneb ümbritsevaid ohte (olukordade inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumise põhjustatud ohud). 2. Teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates olukordades ja keskkondades. 3. Nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada. 4. Teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletuste teadvuseta või raskelt vigastatud kaaslane). 5. Selgitab, kuidas käituda eksinuna linnas/ maal ja metsas.
Veebruar	Sõprus ja abivalmidus, sõbrapäev	1. Oskab luua ja hoida sõprussuhet; teab sõprussuhte tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõbraks olla. 2. Kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsedes ja leppides.
Veebruar	Ilmastik, erinevad ilmastikunähtused tähtpäevad-vastlapäev	1. Selgitab ilmastikunähtuste seost aastaegadega. 2. Teab, et vastlapäeval saab kelguga mäest alla lasta
Veebruar	Kodumaa, teised rahvused Eestis	1. Nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, linn, lill, kivi). 2. Teab kodulinna sümboleid. 3. Oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta. 4. Teab Eesti Vabariigi presidendi nime. 5. Oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli ning teab nende kombeid ja traditsioone. 6. Suhtleb teisest rahvusest lastega. 7. Teab ja nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa).
Märts	Inimkeha tundmine	1. Selgitab, mis on süda ja kopsude kõige olulisem ülesanne ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena. 2. Teab tüdrukute ja poiste erinevusi.
Märts	Tähtpäevad, kombed, tavad, emakeelepäev, teatrikuu	1. Teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust. 2. Oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma lasteaias.
Märts	Aastaajad: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses, kevad	1. Seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada. 2. Oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi, mis olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taime istutamine, jalgrattaga sõitmine) 3. Oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi, mis olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi jne)

Märts	Valguse, temperatuur, vee, õhu ja toitainete tähtsus taimedele ja loomadele	1. Selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhuga seotud tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele.
Aprill	Sõidukid	1. Oskab nimetada või kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraanaauto, prügiauto, teerull).
Aprill	Inimese mõju loodusele: loodushoid, säästev areng	1. Suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt. 2. Kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema koduümbruse loodusele. 3. Teab, kuidas viga saanud või inimese hüljatud looma aidata. 4. Teab prügi sorteerimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi (pudelid, paberid, olme). 5. Soovib osaleda looduse korrastamises
Aprill	Jäätmed	1. Teab, miks on vaja prügi sortida (paber, plast, patareid). 2. Oskab kirjeldada asjade korduva kasutamise võimalusi. 3. Mõistab asjade säästliku kasutamise vajalikkust (tarbetud ostud, raiskamine).
Aprill	Suhtumine erinevustesse	1. Oskab arvestada oma arvamusest ja huvidest erinevaid huve ja arvamusi. 2. Teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid. 3. Pakub abi erivajadustega inimestele oma võimete ja võimaluste piires.
Mai	Hoolivus, turvalisus ja tähelepanelikkus, emadepäev	1. Oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid. 2. Oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanemad, vanavanemad jt). 3. Oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma lasteaias või kodus.
Mai	Putukad: erinevad elupaigad ja eluviisid välis- ja sisekeskkonnas, kasv, areng	1. Oskab kirjeldada tuttavate putukate välis- ja sisekeskkonnas elupaiku.
Mai	Taimed: erinevad kasvukohad ja vajadused, välis- ja sisekeskkonnas, kasv, areng	1. Oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (lilled, puud: õunapuu, pihlakas, kirsipuu, toomingas, pihlakas; marjad: mustikas, maasikas, sõstar, tikker jne).
Mai	Kool	1. Teab kooli kui õppimise kohta. 2. Oskab kirjeldada, mille poolest lasteaiad koolist erinevad

1. Väärtuskasvatus

Ristiku lasteaias peame esmatähtsaks last, tema kujunemist haritud, loova mõtlemisvõimega, avatud olemisega inimeseks. Inimese väärtushinnangud kujunevad eeskätt kodus, perekonnas. Ristiku lasteaias on loodud keskkond, mis toetab kodu nende

väärtuste kujundamisel. Väärtuskasvatus ja väärtused on prioriteet kogu meeskonna tegevustes.

- Lasteaias on kesksel kohal väärtuskasvatuse rakendamine igapäevaselt läbi erinevate valdkondade, mängude ja igapäevategevuste.
- Õpetajad ja kogu personal on ise väärtuste kandja ja edastaja, olles eeskujuks lastele – laps järgib ja jäljendab täiskasvanuid.
- Laps tajub ka mitteverbaalset suhtlemist ja saab aru täiskasvanu intonatsioonist, liigutustest, tema tegelikest hoiakutest, kuigi sõnades võib täiskasvanu hoopis teisiti väljenduda. Samas lapsele on väga tähtis jälgida, kuidas käituvad ja mõtlevad teised lapsed. Suhtlemine eakaaslastega aitab kujuneda sotsiaalsetel oskustel.
- Lasteaia tegevustes on oluline, et õpetajate ja lastevanemate väärtused oleksid sarnaselt kokku lepitud ning toimuks koostöö.
- Lasteaial on välja kujunenud omad põhiväärtused

Väärtuskasvatuse sisu:

- üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid
- mitmesuguste väärtuste tundmaõppimine läbi lugude, situatsioonimängude, mõistete, vanasõnade, arutelu jm.
- väärtuste õppimine läbi loovmängu ja kavandatud tegevuste
- väärtuste kogemine lauludes, tantsudes, muusikas, liikumises ja teistes tegevustes
- väärtustel põhinevate sotsiaalsete suhtlemisoskuste õppimine ja harjutamine eakaaslaste ja täiskasvanutega
- kodu-ja lasteaiatraditsioonid
- eesti rahva tähtpäevad ja kombed
- teised rahvused Eestis
- lapsed mujal maailmas
- tolerantsus erisuste suhtes (erivajadusega inimesed, vanurid jt.)

2. Õuesõpe

Ristiku lasteaias õuealal on 3 õuesõppe majakest. Majakestel on katus, mis pakub kaitset päikese ja vihma eest võimaldades tegevusi läbi viia erineva ilmaga. Ühes majakeses on ka laud käelise tegevuse läbiviimiseks. Planeerides õuesõpet arvestab õpetaja ilmaolusid ja aastaaja iseärasusi. Ebasoodsate olude korral on õpetajal õigus kohandada planeeritud tegevuse sisu või lükata tegevus edasi sobivamale päevale. Õuesõppe tegevuste analüüs kajastub rühma päevikus.

Õuesõppe läbiviimise vajalikkuse põhjendus:

- Looduses vahetu kogemise kaudu omandatud teadmised on püsivamad – kuna need põhinevad emotsioonidel.
- Kui toas kasutame õppimiseks põhiliselt kuulmist ja nägemist, siis õues lisanduvad sinna ka teised meeled, lisaks liikumise abil kogetu.
- Õues õppimine on aktiivne ja tegevuslik, siia saab integreerida kõik lasteaia õppekava tegevusvaldkonnad.
- Õuesõpe on tihti mänguline, see teeb õppimise meeldivaks.
- Areneb koostöövõime, kaaslasega arvestamise oskus, suhtlemisoskus.

Õuesõpe on õppimine ehedas keskkonnas vahetu kogemise, isetegemise ja kogetu teistele vahendamise teel. (Mikk Sarv)

Õues õppimine toimub vaatluse ja mõtestamise, elamuse ja kogemuse, harjutamise ja katsetamise, meeldejätmise ja loomise, mängu ja matkimise kaudu.

Looduse rütmi tunnetamine ja sellest aru saamine toimub kogemuste teel ning ehedas looduskeskkonnas. Õpikogemuste mitmekesistamiseks viiakse läbi katseid, uuritakse, avastatakse ja kogetakse ise, rakendades selleks tööle kõik meeled. Õuesõppe eesmärgid, sisu ja eeldatavad tulemused on kajastatud valdkondade ainekavades ja üldoskuste kirjeldustes.

Peamised suunitlused:

- Õues õppimine toimub ehedas, õppimist toetavas keskkonnas kõigi meeltega vahetult kogedes, oma kätega ise tehes ja kogetud teistele vahendades ning edasi õpetades.
- Õuesõppe üheks eesmärgiks on säästliku ja loodushoidliku eluviisi õpetamine ning selle tunnetamine.
- Õuesõppe õpetuse üldeesmärgiks on kujundada välja isiksus, kes hoiab loodust, elab ja tegutseb keskkonda ning loodusressursse säästes.
- Õuesõppe tegevuste planeerimine toimub igas õppevaldkonnas, pakub lastele mitmekesiseid õpikogemusi, lähtutakse laste vajadustest.

3. Liikluskasvatus

Ristiku lasteaed on ümbritsetud tiheda liiklusega tänavatest ja seega on erilise tähelepanu all liikluskasvatus. Liiklusõpetus toimub jooksvalt kogu õppeaasta jooksul. Liiklusohutuse järgimine on integreeritud rühma tegevustesse. Muusika- ja liikumistegevused toetavad liikluskasvatust temaatiliste mängude ja lauludega, ohutu liikumisega tegevustes. Oluline on õpetada üksteist arvestavaid liiklejaid, kellel on – ohutu liiklemise harjumused,

liikluskeskkonna taju, teadmised ja oskused, mis toetavad ohutust erinevates liiklusolukordades.

Liikluskasvatuse eesmärgiks on, et laps:

- omab ettekujutust ohtudest tänaval ja liikluses
- omandab ohutuks liiklemiseks (jalakäijana) vajalikud teadmised, oskused ja harjumused
- teab helkuri ja jalgrattakiivri kasutamise vajalikkust
- väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda liikluses tähelepanelikult ja ohutult

Liikluskasvatuse sisu:

- Liiklus tänaval ja teedel
- Ohutus liiklemisel
- Valgusfoor
- Liiklusmärgid (ülekäigurada, rattatee)
- Helkuri vajalikkus (liiklemine valges ja pimedas)
- Ohutu jalgrattasõit (kiiver)
- Turvavöö kasutamise vajalikkus

4. Meediakasvatus

Meediakasvatuse eesmärgiks lasteaias on mõjutada laste meediakasutust ja harjutada meediaoskusi. Siia alla kuuluvad telefon, raadio, televisioon, raamatud, arvuti, internet jms.

Meediakasvatus toimub igapäevaselt integreeritult erinevate valdkondade kaudu.

Meediakasvatuse sisu:

- tutvumine meediavahenditega (televisior, raadio, nutitelefon, arvuti, ajaleht jne) ja nende sisuga (telesaade, reklaam, uudis jms)
- mõistlik tarbimine (telesaated, arvutimängud jm.)
- vestlused ja arutelud meedia sisust
- enese väljendamine meediavahendite kaudu (video jm.)

5. Robootika

Ristiku lasteaias on robootikavahendina kasutusel Bee-Bot mesilased. Ümara välimusega mesilase minirobot on põrandarobot, kes aitab lahendada ülesandeid ja leida õigeid vastuseid, kasutades õpimatte. Roboti abil saab lastele anda esimesed teadmised seadme

juhtimisest ja lihtsast programmeerimisest, vahend on hea abiline lugema ja arvutama õppimisel. Robootika vahendid annavad õpetajale võimaluse muuta tegevus mängulisemaks, arendada lastel loogilist mõtlemist ja keskendumisvõimet. Lapsed õpivad koos tegutsema ja hakkavad mõistma tehnikaseadme toimimist. Bee-Bot arendab laste matemaatilisi ja eneseväljendusoskusi ning põhjus-tagajärg seost.

2.6. Valdkond: keel ja kõne

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamise põhimõtted:

- 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- 2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalsetes suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- 3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- 4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- 5) mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Keel ja kõne (2 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust;
- 3) tunneb huvi lastekirjanduse vastu.

Sisu:

Sisuplokid	2aastane – lapse arengu eeldatavad tulemused
Suhtlemine	1. Suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal. 2. Eelistab suhtluspartnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut. 3. Kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid (<i>osutamist</i>) koos üksikute sõnadega. 4. Vastab täiskasvanu küsimustele ja korraldusele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse, häälsuse või 1-2 sõnalise ütlusega.
Grammatika	1. Kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistama 1-2silbilisi lauseid (nt <i>Miku õue p.o. Mikk tahab õue minna</i>). 2. Kasutab üksikuid käände- ja pöördvorme juhuslikult mõne sõna puhul (ainsus, omastav, osastav, tegusõna 3. pööre). 3. Kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhuslikult 2-3 vormis. 4. Väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus (<i>ei taha</i>), kuuluvus (<i>tähtsust</i>), asukoht (<i>emme siia</i>), omadus (<i>auto katki</i>), subjekt-objekti suhe (<i>issi annab palli</i>).

Sõnavara	1. Kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (<i>umbes 50</i> tuttavas situatsioonis). 2. Kasutab nimi- ja tegusõnu (<i>nt näu p.o kiisu, anna, opa p.o võta stille</i>), ase- määrsõnu (<i>nt siia, seal, nii</i>). 3. Mõistab sõnu (<i>rohkem kui 50</i>) ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras.
Hääldamine	1. Hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna. 2. Hääldab sõnades õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid, nt a, e, i, o, u, p, m, l.
Kirjalik kõne	Vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamisega pildile või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta.

Õppe ja kasvatustegevuse tulemusena 2 aastane laps:

- suhtleb täiskasvanuga ja vastab küsimustele;
- kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2 sõnalisi lauseid;
- mõistab ja kasutab sõnu kindlas tähenduses tuttavas olukorras;
- hääldab sõnades õigesti lihtsamaid häälikuid, nt a, e, i, o, u, p, m, t, l;
- vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid.

Keel ja kõne (2-3 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust;
- 3) tunneb huvi lastekirjanduse vastu.

Sisu:

Sisuplokid	2-3 aastane - lapse arengu eeldatavad tulemused
Suhtlemine	1. Osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga. 2. Kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgi (<i>teatamine, küsimine, palve jm</i>). 3. Kommenteerib enda ja/või kaaslaste tegevust 1-2 lausungiga. 4. Mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega. 5. Loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust.
Grammatika	1. Mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5 sõnalisi lihtlauseid. 2. Kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme. 3. Kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi. (<i>nt Joonista! Istu!</i>). 4. Kasutab kõnes õigesti kindla kõneviisi olevikuvorme (<i>nt sõidab, laulavad</i>). 5. Kasutab kõnes õigesti tegusõna ma-, da-tegevusnime (<i>hakkame mängima, ei tah mängida</i>).
Sõnavara	1. Kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi. 2. Kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud. 3. Kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu. 4. Kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (<i>nt lapsed, riided</i>). 5. Kasutab tagasõnu (<i>all, peal, sees, ees, taga</i>) ruumisuhete tähistamiseks.

Hääldamine	1. Kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris. 2. Hääldab õigesti enamikku häälikuid (<i>erandid võivad olla r, s, k, õ, ü</i>).
Kirjalik kõne	1. Vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib pilte. 2. Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste. 3. Eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (<i>nt tass, kass, pall-sall, tuba-tuppa</i>), osutades pildile või objektile.

Õppe ja kasvatustegevuse tulemusel 2-3aastane:

- valdab suhtlemiseks eakohast sõnavara;
- vastab täiskasvanu küsimustele, osutab sobivale pildile, valib sobiva pildi;
- vastab küsimustele, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega;
- kordab järele 1-2 realist luuletust;
- mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5 sõnalisi lihtlauseid;
- kasutab kõnes õigesti enamiku käändevorme;
- hääldab õigesti enamiku häälikuid;
- vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatut.

Keel ja kõne (3-4 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme;
- 3) tunneb huvi lastekirjanduse ning lugemise ja kirjutamise esmaste oskuste vastu.

Sisu:

Sisuplokid	3-4 aastane arengu eeldatavad tulemused
Suhtlemine	1. Algatab ise aktiivselt suhtlust. 2. Suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegEVuses. 3. Küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta. 4. Kommenteerib enda ja kaaslase tegevust (<i>räägib, mida tehti 2-3 lausungiga</i>). 5. Räägib 2-3 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest. 6. Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.
Grammatika	1. Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid sh koondlauseid. 2. Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (<i>sidesõnad ja, aga</i>). 3. Kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (<i>nt sõitis, laulsid</i>).
Sõnavara	1. Mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi (<i>kuusk, kask - puud; tuv kajakas - linnud</i>). 2. Kasutab kõnes objektide osade/ detailide nimetusi (<i>käpad, saba, rool</i>). 3. Kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (tuttmüts, kelgumägi) ja tuletisi (täpilinn, laulja).
Hääldamine	1. Kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris. 2. Hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (<i>-nt, -lt, -mp</i>).
Kirjalik kõne	1. Tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas. 2. Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti. 3. Matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.

Õppe ja kasvatustegevuse tulemusel 3-4 aastane laps:

- suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses;
- küsib täiskasvanult küsimusi ja kommenteerib enda ja eakaaslaste tegevust;
- jutustab pildiseeria järgi ühe lausungiga;
- kasutab kõnes lihtlauseid;
- valdab suhtlemiseks eakohast sõnavara;
- kasutab kõnes tuttavaid 2-3 silbilisi sõnu õiges vältes;
- tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti;
- matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.

Keel ja kõne (4-5aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme;
- 3) tunneb huvi lastekirjanduse ning lugemise ja kirjutamise esmaste oskuste vastu.

Sisu:

Sisuplokid	4-5 aastane arengu eeldatavad tulemused
Suhtlemine	1. Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi (<i>nt Miks ta nii tegi? Kuidas teha?</i>). 2. Kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust. 3. Kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid. 4. Kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust. 5. Annab kuuldud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungita. 6. Jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausungiga (<i>nt mida ta tegi kodus pühapäeval</i>). 7. Loeb peast kuni 4 realisi liisusalme/ luuletusi. 8. Mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemustega.
Grammatika	1. Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid. 2. Kasutab kõnes nud- ja tud- kesksõnu (<i>söödud-söönud</i>). 3. Kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (<i>suur- suurem- kõige suurem</i>). 4. Kasutab tingivat kõneviisi (<i>mängisin, mängiksin</i>). 5. Ühildab sõnu arvus (<i>karud söövad</i>) ja käändes (<i>ilusale lillele, punase palliga</i>). 6. Kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändvorme mitmuses (<i>ilusad lilled</i>).
Sõnavara	1. Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (<i>nt lühike-pikk, must-puhas</i>). 2. Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (<i>nt arg, kaval, igav</i>). 3. Kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu (<i>nt hommik, päev, õhtu, öö</i>). 4. Moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (<i>tikkudest maja - tikumaja, nuga õuna koorimiseks õunanuga</i>).

Hääldamine	1. Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid. 2. Hääldab õigesti 3-4 silbilisi tuttava tähendusega sõnu. 3. Hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1-2 silbilistes sõnades. 4. Hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (<i>taburet, banaan, diivan</i>).
Kirjalik kõne	1. Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v häälikuühendites). 2. Kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (<i>osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul</i>). 3. Kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (<i>nt oma nime</i>).

Õpp-ja kasvatustegevuse tulemusel 4-5 aastane laps:

- tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel;
- saab aru kuuldu sisust;
- suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- jutustab täiskasvanu abiga pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid;
- kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid;
- kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid ja enamikku nimisõna käändevorme mitmuses;
- valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara;
- hääldab oma kõnes õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- tunneb üksikuid tähti;
- kirjutab joonistähtedega üksikuid sõnu (oma nimi).

Keel ja kõne (5-6 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme;
- 3) tunneb huvi lastekirjanduse vastu ning omandab esmaseid lugemise ja kirjutamise oskusi.

Sisu:

Sisuplokid	5-6 aastane arengu eeldatavad tulemused
Suhtlemine	1. Räägib iseendast esitab küsimusi täiskasvanu kohta (nt <i>Kus ja kellega ta elab? Kas tal on lapsi?</i>). 2. Kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist. 3. Püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teemamuutustega. 4. Annab edasi kuulnud teksti (muinasjutu) sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste/ korralduste abil. 5. Jutustab pildi või kogemuste põhjal seotud lausungitega. 6. Jutustades seob lausungeid peamiselt sõnadega <i>ja siis, siis, ja</i> . 7. Suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid.

Grammatika	1. Kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (<i>saab lauljaks, jookseb kivini</i>). 2. Märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (nt <i>lugeb p.o loeb, mõmmi maga p. mõmmi magab</i>)) ning osutab neile. 3. Kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi (<i>loetakse, pesti</i>).
Sõnavara	1. Kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu eile, täna, homme. 2. Kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu (<i>jookseb, lippab, sibab</i>). 3. Mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (<i>joonistaja, joonistaja jooneline</i>). 4. Kasutab õigesti sihilisi ja sihitud tegusõnu (<i>veereb - veeretab</i>). 5. Nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt 2 sõna (<i>lilled: tulp, roos</i>).
Hääldamine	1. Kordab järele ja hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.
Kirjalik kõne	1. Häälib täiskasvanu abiga (<i>järele korrates, abivahendeid kasutades</i>) 1-2 silbili sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu. 2. Määrab hääliku asukoha (<i>alguses, lõpus, keskel</i>) häälikuühendita sõnas. 3. Kordab täiskasvanu eeskujul eri vältel kahest sõnast koosnevaid ridu (<i>kolikoli III v; koli-kolli, II v, koli-kooli III v; koli-kooli II v.</i>) 4. Loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (<i>poe- ja tänavanimed, sildid</i>).

Õppe ja kasvatustegevuse tulemusel 5-6 aastane laps:

- tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemispaigaga;
- saab aru kuuldu sisust; reageerib sellele;
- suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid;
- kasutab kõnes põimlauseid;
- kasutab kõnes käände- ja pöördvormi ainsuses ja mitmuses;
- valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara;
- kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu;
- tunneb tähti;
- kirjutab joonistähedega üksikuid sõnu.

Keel ja kõne (6-7 aastane laps)

Eesmärk:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Sisu:

Sisuplokid	6-7 aastane - lapse arengu eeldatavad tulemused
------------	---

Suhtlemine	1. Kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid (<i>veenmine, ähvardamine, sõltuvalt suhtluseesmärkidest</i>). 2. Valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (<i>laps, täiskasvanu</i>) ja/või suhtlusolukorrast (<i>kodu, võõras koht</i>). 3. Mõistab kaudseid ütlusi (<i>otsene- pane aken kinni, kaudne- mul on jahe</i>). 4. Jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ning olulised detailid. 5. Tuletab mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info. 6. Räägib sellest, mida hakkab tegema (plaanib välikõnes tuttavaid tegevusi). 7. Laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (<i>tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust</i>). 8. Jutustamise ajal parandab ja täpsustab oma teksti.
Grammatika	1. Kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses sh harva esinevaid (olev käände: <i>arstina</i>). 2. Kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides (nt kohakäände ajasuhete väljendamiseks: <i>hommikust õhtuni</i>). 3. Kasutab kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (<i>paljude, linde, konni, autosid</i>). 4. Kasutab kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (<i>poeb-pugema; sigisevad-sead</i>). 5. Kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust (... , <i>sest</i>) tingimust (... , <i>sest kui ... , siis,</i>), eesmärgi (... , <i>et ...</i>).
Sõnavara	1. Selgitab kuulnud kujundlike väljendite (<i>tuul ulub, kevad koputab aknalaudu</i>) tähendust oma sõnadega ja/ või toob enda kogemusega seotud näiteid. 2. Kasutab kõnes mõningaid abstraktse tähendusega sõnu (nt tundeid, vaimseid tegevusi tähistavaid sõnu: <i>mõtlen, arvan, julge, lahke</i>). 3. Kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevusi iseloomustavaid sõnu. 4. Liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu. 5. Kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (<i>vahel, kohal, otsa-aasta, varem, hiljem, enne, pärast</i>). 6. Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (<i>sõidukid, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad</i>).
Hääldamine	1. Kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu. 2. Hääldab õigesti võõrhäälikuid (<i>f, š</i>) tuttavates sõnades (nt <i>Fanta, šokolaad</i>).
Kirjalik kõne	1. Nimetab ja kirjutab enamikku tähti. 2. Veerib 1-2 silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi (järgnevat kontrollita) ja eksib sageli. 3. Häälib õigesti 1-2silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu. 4. Kirjutades märgib õigesti 1-2 silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikustruktuuri (nt <i>lähem koli</i>). 5. Eristab häälikuühenditeta sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut. 6. Jagab kuulnud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid. 7. Muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (<i>koll-kool, linna-lina</i>). 8. Tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel, arvestab kaassuhtleja ja suhtlemispaigaga;
- saab aru kuuldu sisust, suudab sellele sobivalt reageerida;
- suudab oma mõtteid suuliselt kõnes edasi anda;
- jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid;

- kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördedevorme ainsuses ja mitmuses;
- valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;
- hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- tunneb tähti ja veerib kokku 1-2 silbilisi sõnu, tunneb kirja pildis ära mõned sõnad;
- kirjutab joonistähtedega 1-2 silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega;
- teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

2.8. Valdkond: eesti keel kui teine keel

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamise põhimõtted:

- 1) peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- 2) pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- 3) suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suheldes, luues selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- 4) korratakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega: liikumise, laulmise, käelise tegevuse, vaatlemise jm-ga;
- 5) vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- 6) valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ette- ja ühislugemiseks;
- 7) pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, korrates sõna või fraasi korrektsena.

Sisu:

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) eesti kultuuri tutvustamine.

Mitte-eesti kodukeelega lastele eesti keele õppe korraldamine lasteasutuses:

- 1) eesti keele omandamine keelekümblusmetoodika baasil:
 - a) täieliku keelekümblusena (eesti keele osakaal 100%, lapsed on üldjuhul mitte-eesti kodukeelega);
 - b) osalise keelekümblusena (eesti keele osakaal on 15-50%. Sellisel juhul on eesti keele õpe seotud konkreetse õpetajaga. Keelekümblusprogrammi põhimõte on üks inimene, üks keel;
 - c) eesti keele omandamine eesti õppekeelega rühmas (eesti keele osakaal on 100%, enamik lapsi rühmas on eesti kodukeelega).

Keelekümblusprogrammi põhimõtted:

- 1) üks inimene, üks keel;
- 2) järjekindel sihtkeele kasutus (õpetaja räägib ainult eesti keeles);
- 3) õppimine mängu kaudu (õpetajad toetavad sihtkeele kasutamist mängu ajal nii õues kui ka rühmas ning selleks koprraldatud tegevuskeskustes),
- 4) lapsekeskne rühmaruum (lapsed eksperimenteerivad keelega julgelt, õppides oma vahetutest kogemustest ning suhtlemisest end ümbritseva maailmaga; õpetajad toetavad laste huvidele, vajadustele ja tugevatele külgedele);
- 5) perekonna osalus (lastevanemad on teadlikud programmi põhimõtetest, kohtuvad pidevalt õpetajatega, et arutada laste edasijõudmist ja kodust tegevust lapse emakeele arendamisel; lastevanemad on õpetaja abilised väljasõitudel ning teistes tegevustes);
- 6) keeleõppeprogramm ning täiskasvanute ja laste ühine tegevus peavad olema kooskõlas laste individuaalse arenguga ning arvestama laste isikupära ja perekondlikku tagapõhja;
- 7) õpetajate koolitus, metoodiline nõustamine (koolitajate väljaõpe, õppematerjalide arendamine, õppekava koostamine, piirkondlike metoodiliste keskuste juurutamine).

Koostöövõrgustikku kuuluvad:

- 1) rühma meeskond;
- 2) spetsialistid (liikumisõpetaja, muusikaõpetaja, logopeed, erinevad terapeutid);
- 3) juhtkond;
- 4) lapsevanem.

Koostöövõrgustiku eesmärgid:

- 1) toetada last eesti keele õppimisel;
- 2) toetada lapse sotsialiseerumist eestikeelses keelekeskkonnas;
- 3) jälgida lapse eesti keele arengut;
- 4) toetada ja nõustada lapse perekonda;
- 5) toetada rühmaõpetajat mitte-eesti kodukeelega lapse õpetamisel.

Eesti keel kui teine keel (5-6 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda;
- 3) tunneb huvi eesti keeles lugemise ja kirjutamise vastu.

Sisu:

Sisuplokid	5-6 aastane – lapse arengu eeldatavad tulemused
Kuulamine	1. Tunneb huvi eesti keele vastu. 2. Kuulab ja tajub eesti keele kõla. 3. Omandab oskused ja strateegiad, mis aitavad tal vaadates, kuulates ja lugedes eestikeelse teksti tähendusest aru saada. 4. Reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele. 5. Tunneb tuttavas kontekstis ära lihtsamad õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid. 6. Mõistab esitatud küsimusi. 7. Kuualb ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud suhtlussituatsiooniga.
Kõnelemine	1. Kasutab elementaarseid viisakusväljendeid. 2. Kordab järele õpitud sõnu ja fraase ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks. 3. Oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid. 4. Kasutab endast rääkides sõna <i>mina</i>. 5. Vastab küsimustele õpitud sõnavara piires. 6. Teab peast mõnda eestikeelset laulu, luuletust, liisusalmi. 7. Tunneb aktiivset huvi asjade nimetuste vastu. 8. Hääldeb järele kuuldud sõnu.
Lugemise ja kirjutamise alused	1. Tunneb kirja pildis ära oma nime ja mõned eestikeelsed sõnad. 2. Oskab kirjutada oma nime trükitähtedega. 3. Tunneb huvi eesti keeles lugemise ja kirjutamise vastu. 4. Tunneb ära õpitud häälikud ja tähed ning nimetab neid.
Eesti kultuuri tutvustamine	1. Tunneb huvi Eesti rahvussümbolite vastu. 2. Tunneb Eesti rahvussümbolitest ära Eesti lipu, rahvuslille ja –linnu ning oskab neid nimetada. 3. Teab ja oskab nimetada, mis riigis ta elab. 4. Oskab nimetada mõningaid Eestis tähistatavaid riiklikke ja rahvuslikke tähtpäevi. 5. Oskab laulda mõnda tuntud eesti lastelaulu, rahvalaulu. 6. Teab mõnda eestikeelset liisusalmi.

Õppe ja kasvatustegevuse tulemusena 5-6 aastane laps:

- mõistab lihtsamaid argiteemalist eestikeelset kõnet;
- tunneb ära lihtsamad õpitud sõnad ja väljendid, mõistab neid ning kasutab oma kõnes;
- saab aru lihtsamatest korraldustest ja toimib selle järgi;
- saab aru lihtsatest küsimustest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires;
- kasutab kõnes elementaarseid viisakusväljendeid;
- teab peast mõnda eestikeelset luuletust ja laulu.
- Oskab nimetada mõnda Eesti rahvussümbolit.

Eesti keel kui teine keel (6-7 aastane laps)**Eesmärgid:**

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;

- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendid igapäevases suhtluses.

Sisu:

Sisuplokid	6-7 aastane – lapse arengu eeldatavad tulemused
Kuulamine	1. Reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele. 2. Kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud suhtlussituatsiooniga, ning oskab sellele reageerida nii füüsiliselt kui ka verbaalselt. 3. Mõistab etteloeatud või jutustatud eakohase eestikeelse teksti põhisisu. 4. Mõistab esitatud küsimusi. 5. Tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid.
Kõnelemine	1. Tunneb ja kasutab õpitud viisakusväljendeid erinevates suhtlussituatsioonides. 2. Kõneleb õpitud sõnavara piires ning suudab algatada ja lõpetada vestlust. 3. Näitab üles keelelist initsiatiivi, teeb ettepaneku kõnelda. 4. Vastab küsimustele ja oskab ise esitada lihtsamaid küsimusi. 5. Moodustab ise lihtsamaid fraase ja lihtlauseid. 6. Kõneleb õpitud sõnavara piires, suudab algatada ja lõpetada vestlust, räägib enda ja oma perest ning vestleb endale olulistel teemadel omandatud sõnavara (võimaldatud teemade) piires. 7. Teab peast mõnda eestikeelset luuletust ja laulu. 8. Tunneb aktiivset huvi kontakti loomise vastu täiskasvanute ja teiste lastega kooli väljaspool lasteaeda. 9. Häälilib õigesti uusi õpitud sõnu. 10. Kasutab keelt koos õpetajaga aktiivselt.
Lugemise ja kirjutamise alused	1. Tunneb eesti keele häälikuid ja tähti. 2. Häälilib häälikuid korrektselt. 3. Tunneb kirja pildis ära eestikeelsed sõnad. 4. Loeb lihtsamat eestikeelset teksti. 5. Näitab huvi ja initsiatiivi eesti keeles kirjutamise vastu.
Eesti kultuuri tutvustamine	1. Teab ning oskab Eesti rahvussümbolitest kirjeldada Eesti lippu, rahvuslille ja rahvuslindu. 2. Tunneb huvi eestis tähistatavate rahvakalendri tähtpäevade vastu. 3. Oskab nimetada mõningaid eestis tähistatavaid riiklikke ja rahvuslikke tähtpäevi. 4. Oskab kirjeldada mõne Eestis tähistatava tähtpäevaga seotud kombeid. 5. Oskab laulda mõnda eesti rahvalaulu. 6. Tunneb ära eesti rahvarõivad.

Õppe ja kasvatustegevuse tulemusena 6-7 aastane laps:

- mõistab lihtsamaid argiteemalist eestikeelset kõnet;
- tunneb ära lihtsamad õpitud sõnad ja väljendid, mõistab neid ning kasutab oma kõnes;
- saab aru korraldustest ja toimib selle järgi;
- saab aru lihtsatest küsimustest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires;
- kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule;
- oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid ja tuntud inimesi.

2.9. Valdkond: matemaatika

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisäistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistumiseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Matemaatika (2-3 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Sisu:

Üldteema	2-3aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
H u l g a d , l o e n d a m i n e , a r v u d j a arvutamine	1. Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse järgi hulgaks (värvus, kuju, suurus) 2. Leiab erinevate esemete hulgast <i>palju</i> ja <i>üks</i> . 3. Loendab asju kolme piires ning vastab küsimusele <i>mitu on?</i>
S u u r u s e d j a mõõtmine	Näeb ja leiab esemetes erinevusi (<i>suur-väike</i>).
Geomeetrilised kujudid	1. Leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel. 2. Kompimise- veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, sh ringi ja ruut.
Orienteerumine ajas	Vestleb ööle ja päevale iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus.
Orienteerumine ruumis	Orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub <i>ülal-all, kõrval, ees-tagas</i> .

Õppe ja kasvatustöö tulemusel 2-3 aastane laps:

- rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse järgi hulgaks;
- teab mõisteid üks ja palju;

- loendab ja rühmitab asju kolme piires;
- rühmitab esemeid suuruse järgi;
- eristab ringi ja ruutu;
- vestleb ööst ja päevast, matkib tegevusi mängus;
- orienteerub oma kehal.

Matemaatika

Eesmärgid: 3-4 aastased

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) oskab loendada viie piires;
- 5) võrdleb kahte eset suuruse, pikkuse, laiuse järgi;
- 6) tunneb ja eristab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) tutvub matemaatiliste seostega igapäevatoimingutes.

Sisu:

Üldteema	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
H u l g a d , l o e n d a m i n e , a r v u d j a arvutamine	1. Otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka. 2. Paaride moodustamisega (üks-ühesesse vastavusse seadmisega) saab teada, kas esemeid on võrreldavates hulkades <i>sama palju, ühepalju</i> ehk <i>võrdselt</i> . 3. Loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5ni.
S u u r u s e d j a mõõtmine	1. Võrdleb kahte eset suuruse (suurem-väiksem), pikkuse (<i>pikem-lühem</i>), laiuse (<i>laiem-kitsam</i>) järgi ning kasutab mõisteid.
Geomeetrilised kujudid	Eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt.
Orienteerumine ajas	1. Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (piltidel, vestluses). 2. Eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevusi).
Orienteerumine ruumis	Määrab teiste laste ja esemete asukoha enda suhtes: <i>ülal-all, ees-tagas (minu ees, minu taga jne)</i>

Õppe ja kasvatustöö tulemusel 3-4 aastane laps:

- loendab ja tunneb arvude rida 5ni;
- võrdleb kahte eset;
- eristab ajatunnuseid;
- eristab kolmnurka ja nelinurka, leiab nendega sarnaseid esemeid ümbritsevast.
- määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes.

Matemaatika (4-5 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) tutvub arvudereaga 10ni;
- 3) järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi;
- 4) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal;
- 5) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;

- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Sisu:

Üldteema	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Hulga, loendamise, arvude ja arvutamine	1. Rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (rühma lapsed poisid ja tüdrukud). 2. Võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on <i>rohkem kui</i> või <i>vähem kui</i> . 3. Tutvub arvudega 10ni.
Suurused ja mõõtmine	1. Järjestab esemeid kõrguse järgi (<i>kõrgem-madalam</i>). 2. Järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi.
Geomeetrilised kujundid	Näeb ja oskab kirjeldada ruudu ning ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leiab sarnaseid kujundeid ümbritsevast.
Orienteerumine ajas	Teab ööpäeva osi <i>hommik- päev-õhtu-öö</i> ; kirjeldab tegevusi ja sündmusi <i>eile, täna-homme</i> .
Orienteerumine ruumis	Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (seisan <i>Alo taga</i> , olen <i>tahvel ees</i>). Määrab vasakut ja paremat poolt

Õppe ja kasvatustöö tulemusel 4-5 aastane laps:

- rühmitab esemeid kahe erineva tunnuse alusel;
- võrdleb hulki, kasutades mõisteid rohkem kui, vähem kui;
- järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi;
- eristab ruutu ja ristkülikut;
- teab ajamõisteid: hommik, päev, õhtu, öö; eile, täna, homme;
- määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes;
- määrab vasakut ja paremat poolt.

Matemaatika (5-6 aastane)

Eesmärgid:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Sisu:

Üldteema	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
----------	---

H u l g a d , l o e n d a m i n e , a r v u d j a a r v u t a m i n e	1. Loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni 2. Oskab nimetada antud arvule <i>eelnevat/järgnevat</i> arvu. 3. Tunneb numbrimärke. 4. Võrdleb arve (<i>on suurem kui, on väiksem kui</i>). 5. Paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab. 6. Võtab ühest hulgast esemed ära ja lahutab.
S u u r u s e d j a m õ õ t m i n e	1. Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi. 2. Leiab vaadeldavast objektist silma järgi <i>suurema- väiksema-sama suure</i> ning kontrollib objekte kõrvutades. 3. Hindab kaugust silma järgi. 4. Mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga. 5. Järjestab raskuse ja paksuse järgi.
G e o m e e t r i l i s e d k u j u n d i d	1. Koostab mustreid, laob pilte kujunditest. 2. Rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi.
O r i e n t e e r u m i n e a j a s	1. Kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjekordest nimetusi. 2. Eristab mõisteid <i>kiiresti-aeglaselt, varsti, hiljem, kohe</i> .
O r i e n t e e r u m i n e r u u m i s	1. Määrab eseme asukoha teise eseme suhtes: <i>all- peal, kohal, keskel, ääres, vasakul - paremal</i> . 2. Orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5-6 aastane laps:

- loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni, tunneb numbrimärke;
- oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu ja võrdleb arve (*on suurem kui, on väiksem kui*);
- paneb kokku kahe hulga esemeid ja liidab; võtab ühest hulgast ära ja lahutab;
- järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi;
- mõõdab esemete pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga;
- kõrvutab objekte ja hindab kaugust silma järgi;
- koostab mustreid ja loob kujunditest pilte; rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse järgi;
- teab nädalapäevade järjekordest nimetusi ja oma sünnipäeva, kirjeldab erinevaid igapäevategevusi;
- eristab ajamõisteid: kiiresti - aeglaselt, varsti, hiljem, kohe;
- orienteerub ruumis juhendite järgi, määrab enese asukohta teise eseme suhtes.

Matemaatika (6-7 aastane)

Eesmärgid:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Sisu:

Üldteema	6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Hulga d, loendamine, arvud ja arvutamine	1. Mõtestab arvude rida 12ni. 2. Liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb ja kasutab vastavaid sümboleid (+, -, =) 3. Oskab koostada matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga järgi.
Suurused ja mõõtmine	1. Teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte cm, m ja km; massimõõtu kg, mahumõõtu liiter; rahaühikuid euro ja eurosent ning kasutab neid mängutegevustes. 2. Mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga
Geomeetrilised kujundid	Eristab ruumilisi kujundeid (<i>kuup, kera, risttahukas, püramiid</i>) tasapinnalistest kujunditest (<i>ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk</i>).
Orienteerumine ajas	1. Teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja -päeva. 2. Määrab kellaaega täistundides ning koostab päevakava. 3. Kasutab kõnes õigesti sõnu <i>enne, praegu, hiljem-varem, noorem-vanem</i> .
Orienteerumine ruumis	Orienteerub tasapinnal (paberil).

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7 aastane laps:

- määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi;
- võrdleb hulki, kasutades mõisteid rohkem, vähem, võrdselt;
- teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1-12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
- liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, -, =;
- koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;
- järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);
- rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi;
- kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;
- oskab öelda kellaaega täistundides;
- nimetab nädalapäevi, kuid, aastaagu, teab oma sünnikuud ja -päeva;
- mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nööri vms);
- eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, eurosent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
- leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.

2.10. Valdkond: kunst

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutama vaatlusel tehtud ettepanekuid;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;

- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovaalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töömitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- 6) korraldatakse kunstitegevusi õues, kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- 7) innustatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi.
- 8) suhtutakse tolerantseti kaaslase töödesse, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Kunst (3 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest;
- 2) kaunistab esemeid;
- 3) kasutab eakohaseid voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 4) kasutab materjale ohutult ja sihipäraselt;
- 5) vaatleb pilte.

Sisu:

Sisuplokk	3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Kujundamine ja väljendamine	1. Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest. 2. Leiab kritselduste hulgast nimetuse andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid. 3. Leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja rohelise värvi.
Kujundamine	Kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepott, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, plastiliinist plaati, kivi jne).
Voolimine	1. Õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale. 2. Teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid.
Joonistamine	Tekitab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega (rasvakriitide, pehme pliiatsitega jne) erinevaid jälgi (täppe ning vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid, lainelisi, katkendlikke ja spiraalseid jooni), püüdes paberi piirides.
Maalimine	1. Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ja katab pindu. 2. Trüüb näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega. 3. Vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga.
Meisterdamine	1. Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke. 2. Katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid.
Kunstivaatlemine, vestlused kunstist	1. Vaatleb pilte, näidistöid ja raamatuillustratsioone ning vastab küsimustele. 2. Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest.

Õppe-ja kasvatustegevuse tulemusel 3 aastane laps:

- tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest;
- väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid;
- kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid ja materjale;
- jäljendades õpetajat alustab tegevust;
- loob esemeid erinevaid tehnikaid kasutades;
- täiskasvanu eeskujul kaunistab esemeid;
- näitab teistele oma tööd ja räägib sellest.

Kunst (5 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevaid tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Sisu:

Sisuplokk	5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Kujundamine ja väljendamine	1. Kujutab natuurist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks. 2. Jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest. 3. Kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone omade seostest ja tunnetest lähtuvalt. 4. Valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid. 5. Võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat.
Kujundamine	1. Koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme ääris kaunistamiseks (taskurätt, tass jne). 2. Kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivaid motiividega. 3. Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalitud kohale esemel (kruusil, taldrikul, pluusil jne).
Voolimine	1. Õdnestab ümarvorme süvendit pöidlaga vajutades. 2. Muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades. 3. Nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid. 4. Ühendab voolitud detaile omavahel.
Joonistamine	1. Jooni ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks. 2. Joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide ja sõega, muutes joone tihedust. 3. Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta.
Maalimine	1. Võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu. 2. Teeb objektidele väiksemaid detaile pintsli vajutuse ja – tõmmetega. 3. Ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt.

Meisterdamine	1. Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest. 2. Lükib paelale, traadile vms auguga esemeid. 3. Valib meelepärased meisterdamisvahendeid (looduslikku ja tehismaterjal paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö.
Kunstiväetamine, vestlused kunstist	1. Vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust. 2. Jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud ning nimetab, millise materjale ta on oma töös kasutanud. 3. Suhtub heasoovlikult kaaslaste töösse.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5 aastane laps:

- leiab ümbritseva kujutamisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;
- väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid;
- kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid;
- kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste alusel;
- keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;
- loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;
- koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;
- kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.

Kunst (7aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevaid tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Sisu:

Sisuplokk	7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Kujundamine ja väljendamine	1. Kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks. 2. Püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades. 3. Jutustab temaatilises töös tegelaste tegevusest, omavahelistest suhetest ning tegevusajast ja -kohast. 4. Rõhutab kõige tähtsat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga. 5. Tunneb ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone (hallika-taevasinine).

Kujundamine	1. Märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata. 2. Kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset. 3. Selgitab omavalmistatud esemete otstarvet ja nimetab koha, kuhu see sobib. 4. Aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi.
Voolimine	1. Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära. 2. Valmistab õpetajaga koos uusi voolimissegusid. 3. Niisutab voolingute ühenduskohti esemete tugevdamiseks.
Joonistamine	1. Kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid nende olemuse lähtuvalt. 2. Värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda. 3. Sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni.
Maalimine	1. Segab värve uute toonide saamiseks. 2. Kasutab töös eri jämedusega pintsleid. 3. Vältib värvide määrdumist. 4. Kasutab töös pintsli erinevalt (pintsli otsa ja külge).
Meisterdamine	1. Kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükk objekte jne. 2. Valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivamad ja leiab oma võtmed. 3. Valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides.
Kunstivaatlemine, vestlused kunstist	1. Märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeleolu. 2. Fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtub pärast. 3. Kasutab raamatuillustatsioone, fotosid ja kunstiteoseid (skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7 aastane laps:

- leiab ümbritseva kujutamisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;
- väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid;
- kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid;
- kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste alusel;
- keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;
- loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;
- koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;
- kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.

2.11. Valdkond: muusika

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted:

- 1) esikohal on aktiivne ja emotsionaalne muusikaline tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalsed aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu keel ja kõne, kunst jne;
- 5) muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 6) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis- rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- 7) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

Muusika (2-3 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab end väljendada liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Sisu:

M u u s i k a tegevusliigid	2-3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Laulmine	Kuulab ja jälgib õpetaja laulu.
M u u s i k a l i s - r ü t m i l i n e liikumine	Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (tantsimine, paigaltammumine, keerutamine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, käepaigutamine selja taha, vibutamine sõrmega, kükitamine).
M u u s i k a kuulamine	Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast.
Pillimäng	Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuuldud muusikale kehapillil (plaksutades, plaksutab kaasa pulssi või rütmi).

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 2-3 aastane laps:

- kuulab ja jälgib õpetaja laulu;
- sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile;
- tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast;
- mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuuldud muusikale kehapillil.

Muusika (3-4 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;

- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Sisu:

M u u s i k a tegevusliigid	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Laulmine	1. Huvitub laululistest tegevustest; püüab õpetajaga kaasa laulda (lauldes kaastööd, nt üksikuid silpe, sõnu, laululõike). 2. Osaleb laulude esitamises (plaksutab või laulab kaasa).
Muusikalise-rütmiline liikumine	1. Liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (nt kõnd ja jook, päkkadel kõnd, ühe ja vaheldumisi kahe jalaga koputamine, keerutamine paarilisega).
Muusika kuulamine	1. Reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigutab keha vmt).
Pillimäng	1. Mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, randmekuljustel, väikesel trummil ja marakal.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-4 aastane laps :

- huvitub laululisest tegevusest ja püüab õpetajaga kaasa laulda;
- liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule;
- reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule;
- mängib rütmi kehapillil ja rütmipillidel;

Muusika (4-5 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Sisu:

M u u s i k a tegevusliigid	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Laulmine	1. Laulab rühmaga samas tempos. 2. Laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule.
Muusikalise-rütmiline liikumine	1. Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu (nt loova liikumisega). 2. Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt põlvetoostekõnd ja -jook liikumine hanereas ja ringis). 3. Osaleb laulumängudes.
Muusika kuulamine	1. Kuulab laulu ja muusikapala. 2. Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusi liigutuste ja liikumisega. 3. Tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule.

Pillimäng	1. Mängib rütmipille (nt kõlakarpi, trummi, kuljuseid, pandeirat) muusik kuulamise, liikumise ja laulmise saateks. 2. Eristab kuulates neid tämbri järgi.
-----------	--

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4-5 aastane laps :

- laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule;
- väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu;
- tantsib, kasutab eakohaseid tantsuelemente ja osaleb laulumängudes;
- kuulab laulu ja muusikapala;
- väljendab kuulatud muusikas meeleolusid liigutuste ja liikumisega;
- tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule;
- mängib rütmipille, eristab kuulates neid tämbri järgi.

Muusika (5-6 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Sisu:

M u u s i k a tegevusliigid	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Laulmine	1.Laulab väljahingamisel loomuliku häälega. 2. Esitab laule rühmaga samas tempos. 3. Laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule.
M u u s i k a l i s - r ü t m i l i n e liikumine	1. Muudab liikumist muusikaosade vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register), arvestades pulssi ja meetrumit (nt liigu hanereas ja ringis nii üksi kui ka paaris). 2.Esitab õpetaja seatud tantse, kasutades õpitud tantsuelemente.
M u u s i k a kuulamine	1. Kuulab laulu ja muusikapala huviga. 2. Väljendab kuulatud muusikas meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste (liikumise, laulmise, pillimängu) kaudu, näiteks järgib tempot ja rütmi kehalise liikumisega või, tundes ära õpitud laulu (kuuldes nii melodiat kui ka sõnu), hakkab kaasa laulma.
Pillimäng	1. Mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille. 2. Mängib rütmisaateid lastelauludele ja -riimidele. 3. Ansambelmängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos. 4. Mängib tamburiini, kõlatoru, võrutrummi ja kastanjette.

Õppe-ja kasvatustegevuse tulemusel 5-6 aastane laps:

- laulab loomuliku häälega ja esitab laule rühmaga samas tempos;
- laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule;
- muudab liikumist muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal;
- esitab õpetaja seatud tantse, kasutades õpitud tantsuelemente;
- kuulab laulu ja muusikapala huviga;

- väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste kaudu;
- mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille;
- ansamblimängus osaledes mängib teistega ühes tempos;
- mängib rütmipillidega saateid lasteriimidele ja -lauludele;

Muusika (6-7 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksinda.

Sisu:

M u u s i k a tegevusliigid	6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Laulmine	1. Laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist. 2. Laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule ning esitab neid rühmas.
Muusikalise- rütmiline liikumine	1. Liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutades näiteks hüpaksammu ja eesgaloppi. 2. Kõnnib, jookseb, reageerib muusika tempomuutustele rütmiliselt täpselt (muudab liikumissuunda muusika dünaamika ja tempo järgi).
M u u s i k a kuulamine	1. Tunneb ära lihtsamaid žanre (tants, laul, marss). 2. Väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi
Pillimäng	1. Mängib rütmi- ja meloodiapillidel (nt puuagoogo, taldrik, Guido, triangel, kellamäng, kõlaplaadid) lihtsamaid <i>ostinato</i> (lühikest, korduvat rütmi-, viisi- või meloodialõiku) kaasmänge. 2. Mängib pilliansamblis.

Sisu:

M u u s i k a tegevusliigid	7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Laulmine	1. Laulab ilmekalt, voolava ja ilmeka häälega eakohaseid rahva- ja lastelaule. 2. Esitab neid laule nii rühmas kui ka üksi.
Muusikalise- rütmiline liikumine	1. Väljendab ennast loovalt liikumise kaudu, toetudes õpitud muusikalistele väljendusvahenditele (tempo, dünaamika, register, muusika meeleolu, näiteks kasutab külge- ja eesgaloppi ning hüpaksammu). 2. Sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiuga.

M u u s i k a kuulamine	1. Kuulatud muusikat iseloomustades kasutab eakohast sõnavara. 2. Näitab tegevuses üles loominguilist initsiatiivi, toetudes oma kogemusele kuulatud pala suhtes (näiteks jutustab, mida kuulis muusikas). 3. Eristab vokaal- ja instrumentaalmuusika lihtsamaid žanre, hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul)
Pillimäng	1. Oskab mängida eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel kaasmänge õpitud lauludele, lasteriimidele ja instrumentaalpaladele. 2. Mängib pilliansamblis. 3. Mängib järgmisi pille: kõlaplaadid, metall- agoogo, cabasa, cazizi, plaatpillid (ksülofon, metallofon, kellamäng).

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7 aastane laps:

- laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega;
- laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ ansamblis kui ka üksi;
- suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
- eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu;
- eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
- mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge;
- mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansamblis;
- liigub vastavalt muusika meeleolule;
- väljendab ennast loovalt muusikalis- rütmilise liikumise kaudu.

2.12. Valdkond: liikumine

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, painduvus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- 3) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- 4) mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist;
- 5) rikastatakse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega jalgrattasõit, ujumine jms.

Liikumine (2 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt ja üksi rühmas;
- 4) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Sisu:

Üldteema	2 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Liikumisteadmised	1. Sooritab harjutusi aktiivselt ja entusiastlikult. 2. Liigub õpetaja juhendamisel ohutult.
Põhiliikumised	1. Ronib ning roomab üle ja läbi väikeste takistuste. 2. Kõnnib piiratud pinnal. 3. Säilitab kõndides ja joostes sihi. 4. Hüpitab käes palli ning jälgib selle suunda.
Liikumismängud	1. Mängib koos juhendaja ning kaaslastega kõnni- ja jooksumänge.
S p o r d i a l a d : võimlemine	1. Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi. 2. Jookseb veereva vahendi (palli, rõnga) järel.
S p o r d i a l a d : k e l g u t a m i n e suusatamine	1. Istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskudes.
Tants ja rütmika	1. Kasutab liikudes rütmipille juhendaja abil. 2. Sobitab juhendaja abil liikumist muusika järgi.
V a b a a e g j a loodusliikumine	1. Mängib vabamängus iseseisvalt.

Õppe- ja kasvatustöö tulemusel 2 aastane laps:

- sooritab harjutusi aktiivselt;
- ronib ning roomab üle ja läbi väikeste takistuste;
- kõnnib piiratud pinnal;
- säilitab kõndides ja joostes sihi;
- hüpitab käes palli ning jälgib selle suunda;
- sooritab ettenäitamise järgi asendeid ja liikumisi;
- jookseb veereva vahendi (palli, rõnga) järel;
- kasutab liikudes rütmipille juhendaja abil;
- sobitab juhendaja abil liikumist muusika järgi.

Liikumine (2-3 aastane)**Eesmärgid:**

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt ja üksi rühmas;
- 4) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Sisu:

Üldteema	3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
----------	---

Liikumisteadmised	1. Valib õpetaja korraldusel teiste riide hulgast välja võimlemisriided. 2. Arvestab rühmakaaslaste aktiivses tegevuses.
Põhiliikumised	1. Sooritab põhiliikumisi. 2. Säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal
Liikumismängud	1. Mängib matkiva sisuga 1-2 reeglita kõnni- ja jooksumänge. 2. Mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu.
S p o r d i a l a d : võimlemine	1. Sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega. 2. Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ning kaaslastega. 3. Teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi.
S p o r d i a l a d : k e l g u t a m i n e suusatamine	1. Veab tühja kelku. 2. Sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla. 3. Liigub suuskadel otsesuunas.
Tants ja rütmika	1. Kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi. 2. Sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos.
V a b a a e g j a loodusliikumine	1. Matkab õpetajaga või vanematega looduses. 2. Teeb kaasa kuni 500m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis.

Õppe- ja kasvatustöö tulemusel 2-3 aastane laps:

- valib õpetaja korraldusel teiste riide hulgast välja võimlemisriided;
- sooritab põhiliikumisi;
- säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal;
- mängib matkiva sisuga 1-2 reeglita kõnni- ja jooksumänge;
- sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega;
- teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ning kaaslastega;
- kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi;
- sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos.

Liikumine (4 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Sisu:

Üldteema	4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
----------	---

Liikumisteadmised	1. Sooritab harjutusi õpetaja korralduste ja sõnalise seletuse järgi. 2. Järgib meeldetuletamise korral hügieeninõudeid.
Põhiliikumised	1. Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes. 2. Teeb koordineerimise, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi.
Liikumismängud	1. Mängib 2-4 reeglita liikumismänge. 2. Pingutab end rühma tegevustes ühise eesmärgi nimel.
S p o r d i a l a d : võimlemine	1. Sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni. 2. Hoiab oma kohta erinevates rühmitustes: kolonn, ring, viirus.
S p o r d i a l a d : k e l g u t a m i n e suusatamine	1. Sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla. 2. Kasutab suuskadel liikudes käte abi keppide tuge.
Spordialad: ujumine	1. Kasutab sihipäraselt abivahendeid (rõngast, kätiseid nn nuudlit).
Tants ja rütmika	1. Sooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi. 2. Plaksutab ja liigub vastavalt rütmile.
V a b a a e g j a loodusliikumine	1. Algatab iseseisvalt mängu. 2. Tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal.

Õppe- ja kasvatustöö tulemusel 3-4 aastane laps:

- sooritab harjutusi õpetaja korralduste ja sõnalise seletuse järgi;
- sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes;
- teeb koordineerimise, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi;
- mängib 2-4 reeglita liikumismänge;
- sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni;
- sooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi;
- plaksutab ja liigub vastavalt rütmile.

Liikumine (5 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Sisu:

Üldteema	5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Liikumisteadmised	1. Nimetab kodukohas harrastatavaid spordialasid ja peetavaid võistlusi. 2. Teab spordivahendite nimetusi ning kasutab erinevaid spordivahendeid ohutult, sobival viisil ja kohas. 3. Õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise.
Põhiliikumised	1. Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes. 2. Sooritab staatilist tasakaalu nõudva. 3. Teeb harjutusi väikevahenditega.
Liikumismängud	1. Mängib kollektiivseid võistlusmänge. 2. Osaleb jõukohastes teatevõistlustes (nt joonejooksud). 3. Tunnustab nii enda kui ka vastasmeeskonna edu.

S p o r d i a l a d : võimlemine	1. Teeb vahenditega (palliga, hübitsaga) harjutusi eakohaselt tehnilise õigesti. 2. Valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes. 3. Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi.
S p o r d i a l a d : k e l g u t a m i n e suusatamine	1. Veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaastel. 2. Kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (näiteks haarab esemeid). 3. Suusatades kasutab libisemist.
Spordialad: ujumine	1. Mängib veemänge ega karda vett. 2. Järgib basseini kasutamise hügieenireegleid ning õpetaja juhendamisel k ohutusreegleid.
Tants ja rütmika	1. Jälgendab liikumisega erinevaid rütme. 2. Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele. 3. Liigub muusika järgi iseseisvalt ja vabalt.
V a b a a e g j a loodusliikumine	1. Kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt. 2. Sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga.

Õppe-ja kasvatustegevuse tulemusel 5 aastane laps:

- tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise;
- kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes;
- sooritab tasakaalu nõudvaid harjutusi;
- teeb harjutusi väikevahenditega;
- osaleb jõukohastes teatevõistlustes;
- valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes;
- jälgendab liikumisega erinevaid rütme.

Liikumine (6 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Sisu:

Üldteema	6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Liikumisteadmised	1. Osaleb lasteaia spordipäeval. 2. Talub kaotust võistlusmängudes. 3. Teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires. 4. Mõistab hügieeninõuete olulisust. 5. Õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu.
Põhiliikumised	1. Käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses. 2. Ronib varbseinal vahelduva sammuga ning täidab lisaülesandeid.
Liikumismängud	1. Käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes.
S p o r d i a l a d : võimlemine	1. Valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu. 2. Säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu.

S p o r d i a l a d : k e l g u t a m i n e suusatamine	1. Kelgutab mäest alla, oskab vajadusel pidurdada. 2. Suusatab vahelduva libiseva sammuga. 3. Käsitseb suusavarustust õpetaja abiga
Spordialad: ujumine	1. Hingab vette. 2. Kasutab ujumisoskuse harjutamiseks abivahendeid.
Tants ja rütmika	1. Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga. 2. Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.
V a b a a e g j a loodusliikumine	1. Suudab sõita tõukerattaga ja kahe rattalise rattaga, suusata ning liikuda rulluiskudel.

Õppe- ja kasvatustöö tulemusel 5-6 aastane laps:

- talub kaotust võistlusmängudes;
- õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu;
- käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses;
- ronib varbseinal vahelduva sammuga;
- valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu, säilitab tasakaalu;
- kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga;
- kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.

Liikumine (7 aastane laps)

Eesmärgid:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Sisu:

Üldteema	7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Liikumisteadmised	1. Nimetab erinevaid spordialasid ja mõne Eesti tuntuma sportlase. 2. Keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele. 3. Liikudes ja mängides peab kinni üldistest ohutusreeglitest (valides sobiva paigad ja vahendeid). 4. Peseb ennast pärast aktiivset kehalist tegevust.
Põhiliikumised	1. Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised. 2. Säilitab paigal olles ja liikudes tasakaalu. 3. Kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt korraga, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt.
Liikumismängud	1. Võistleb kombineeritud teatevõistlustes (nt takistusriba läbimine). 2. Mängib sportlike elementidega mängu (korvi visked, jalgpall). 3. Organiseerib ise liikumismänge. 4. Kasutab ausa mängu põhimõtteid ning peab kinni kokkulepitud mängureeglitest.

S p o r d i a l a d : võimlemine	1. Valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval. 2. Orienteerub mänguväljakul ning sooritab kujundiliikumisi, olles kolonn esimene. 3. Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi.
Spordialad: kelgutamine suusatamine	1. Osaleb kelguvõistlustel (kaugusele, täpsusele). 2. Sõidab nõlvakust alla põhiasendis. 3. Suusatab koordineeritud liikumisega. 4. Käsitseb suusavarustust iseseisvalt.
Spordiala: ujumine	1. Ujub abivahendiga. 2. Järgib basseini kasutamise ohutusreegleid.
Tants ja rütmika	1. Sooritab rütmiliikumisi ühel ajal kaaslasega. 2. Liigub enda tekitatud rütmi järgi ning vahelduva tempoga kiirelt aeglasele. 3. Väljendab liikumise kaudu emotsioone. 4. Kasutab liikudes loovalt vahendeid (linte, rätikuid, rõngaid).
V a b a a e g j a loodusliikumine	1. Tegutseb iseseisvalt koduümbruse mängu- ja spordiväljakul. 2. Mängib lihtsamaid maastikumänge.

Õppe- ja kasvatustöö tulemusel 6-7aastane laps:

- keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;
- peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;
- sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised;
- sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi;
- säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
- kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvates tegevustes kasutab domineerivat kätt;
- matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel;
- sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi;
- liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, kelgud);
- mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne);
- peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;
- nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.

3. LASTE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED

Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

- mänguoskused
- tunnetus- ja õpioskused
- sotsiaalsed oskused
- enesekohased oskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Tunnetusoskustena nimetatakse oskust tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse, st oskust juhtida oma taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Peamine osa sotsiaalsest arengust toimub suheldes oluliste täiskasvanutega ja eakaaslastega. Lapse võime luua positiivseid suhteid kaaslastega on oluline sotsiaalse arengu komponent.

Sotsiaalsete ja enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

3.1. Üldoskused: 1-2 aastane laps

Mänguoskused

- tunneb mängust rõõmu;
- mängib teiste lastega lihtsamaid igapäevaseid olukordi ja tegevusi kajastavaid
- rollivahetusega mängu;
- mängu algatamiseks vajab täiskasvanu abi;
- oskab kasutada mängudes erinevaid olemasolevaid vahendeid täiskasvanu abiga.

Tunnetus- ja õpioskused

- hangib ümbrusest aktiivselt uut infot;
- keskendub lühikeseks ajaks ühele tegevusele;
- tegutseb teistega kõrvuti ja osaleb ühistevuses vahelduvas vormis;
- loob tegevuse kaudu seoseid kõnega;
- suhtleb valdavalt 1-2 sõnaliste lausetega mängus kui ka igapäevategevustes peamiselt tuttava täiskasvanuga;
- räägib ja saab aru üksnes sellest, mida ta tajub;
- tunneb huvi raamatute vastu ning mõistab lihtsaid realistlikke jutukesi, mis seostuvad tema enda kogemusega;
- avastab lihtsamaid põhjuse-tagajärje suhteid ning saab aru kuuluvusest ja erisusest;
- sobitab erinevaid materjale ja esemeid;
- rühmitab ühe nähtava omaduse järgi;
- omandab uusi seoseid vahetu, korduva ja aktiivse tegutsemise ning käelise tegevuse kaudu;
- kasutab omandatud teadmisi, seoseid ja tegevusi samas situatsioonis.

Sotsiaalsed oskused

- üritab aru saada teiste inimeste seisukohtadest, kuid tema tajud on enesekesksed;
- reageerib sõltuvalt situatsioonist ja ümbritsevate inimeste käitumisest;
- mõistab selgelt väljendatud keeldu “Ei tohi!”, “Ära tee!” jne;
- tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti;
- toetub võõrastega suheldes ja enesekindluse saavutamiseks tuttavale täiskasvanule;
- matkib täiskasvanu tegevusi, millele saab tagasisidet.

Enesekohased oskused

- väljendab lihtsaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad kiiresti;
- teadvustab ennast, kasutab minavormi, proovib ennast maksma panna ning oskab keelduda ja “ei” öelda;
- hindab oma oskusi ja suutlikkust paremaks, kui need tegelikult on;
- sööb, joob ja riietub lahti valdavalt iseseisvalt ning püsib suurema osa päevast kuiv ja puhas;
- teab oma ees- ja perekonnanime ja elementaarseid viisakusreegleid ning kasutab neid, kui seda on talle õpetatud.

3.2. Üldoskused: 2-3 aastane laps

Mänguoskused

- tunneb mängust rõõmu ning on suuteline sellele keskenduma;
- mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid;
- tegutseb vahetult konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega;
- algatab erinevaid mängu ja arendab sisu täiskasvanu abiga;
- oskab kasutada mängudes erinevaid vahendeid;
- kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälupilt lihtsas mängus.

Tunnetus- ja õpioskused

- plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga;
- plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel;
- on omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada;
- osaleb dialoogis, jälgib lihtsaid lookesi;
- mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava selgitusega;
- rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi;
- omab ettekujutust arvu mõistest ja värvuste nimetustest;
- leiab võrreldes asjades ühiseid ja erinevaid jooni ja nendevahelisi seoseid, kasutab info saamiseks keelt;
- omab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu; vajab oma tegevusele tagasisidet.

Sotsiaalsed oskused

- saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid;
- osaleb täiskasvanuga ühistegevuses, jälgib teisi lapsi, tegutseb nendega kõrvuti;
- jagab mõnikord oma asju ka teistega;
- loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos;
- algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel;
- täidab igapäevaelu rutiini;
- järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid, eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.

Enesekohased oskused

- tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus;
- väljendab tugevaid emotsioone, oma mina;
- võib karta tundmatuid ja uusi asju;
- tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia;
- tema enesekindlus on kõikuv, selle saavutamiseks vajab tunnustust, rutiini, reegleid.

3.3. Üldoskused: 3-4 aastane laps

Mänguoskused

- tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;

- rakendab mängudes tuttavaid kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- algatab erinevaid mängu ja arendab sisu täiskasvanu abiga;
- osaleb rolli- ja võistlusemängudes ning loovtegevustes;
- huvitub võistlusemängudest ja tahab olla edukas;
- mängukaaslastega saavutab kokkuleppe täiskasvanu abiga;
- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

Tunnetus- ja õpioskused

- oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida, tegutseb iseseisvalt otsese juhendamise;
- plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme;
- kõne toetub mälule;
- saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest;
- järgib lihtsaid reegleid;
- liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi;
- saab aru arvumõistest;
- huvitub tähtedest;
- omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu.

Sotsiaalsed oskused

- väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu;
- püüab vahel teisi abistada ja lohutada; tal on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest;
- osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, eelistab üht mängukaaslast rühmale;
- arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhivad autoriteet;
- saab aru lihtsamatest käitumisreeglitest seltskonnas ning järgib neid igapäevases suhtluses;

Enesekohased oskused

- väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele;
- tahab olla iseseisev;
- saab hakkama eneseteenindamisega (riietub, sööb, joob iseseisvalt), tal on kujunenud tualetiharjumused;
- teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi;
- seab endale mõningaid eesmärke ja täidab neid;
- saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest.

3.4. Üldoskused: 4-5 aastane laps

Mänguoskused

- tunneb mängust rõõmu ja on suuteline mängule keskenduma;
- rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;

- algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu;
- täidab mängudes erinevaid rolle;
- järgib mängureegleid täiskasvanu abiga ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit;
- huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas;
- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

Tunnetus- ja õpioskused

- tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kindluse saavutamiseks vajab täiskasvanu abi;
- reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga;
- tegutseb koos teistega, motiveerib tegevus eakaaslastega;
- saavutab kokkuleppeid;
- katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte;
- räägib esemetest, mis pole kohal, ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus ning fantaseerib;
- keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit;
- oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
- eristab rühmi ja oskab neid võrrelda;
- omab ettekujutust numbritest, tähtedest ja sümbolitest;
- omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme;
- kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel lihtsamaid meeldejätmise viise.

Sotsiaalsed oskused

- hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid;
- on tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut;
- naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust, jagab ja vahetab;
- aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi, jälgib reeglite täitmist teiste poolt;
- oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.

Enesekohased oskused

- väljendab oma emotsioone ja räägib nendest;
- suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt;
- suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest;
- imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle;
- eelistab sootüübilisi mängu.

3.5. Üldoskused: 5-6 aastane laps

Mänguoskused

- tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskendumas;

- rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast;
- algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu;
- täidab mängudes erinevaid rolle;
- järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- suudab jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- tunneb rõõmu võidust võistlusmängus;
- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

Tunnetus- ja õpioskused

- plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärgid ning üritab alustatud tegevused lõpetada;
- suudab tegevusele keskenduda vähemalt 20-30 minutiks;
- kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet;
- kasutab kõnet info saamiseks ning uute teadmiste omandamiseks;
- järgib ühistevustes reegleid ja suudab neid selgitada;
- kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale;
- osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes;
- saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis- ruumilisest järjestusest;
- kasutab teadmisi igapäevastes, uudsetes kui ka sarnastes olukordades;
- teadvustab kordamise vajalikkust.

Sotsiaalsed oskused

- tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses;
- on oma tegevustes orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele;
- eelistab omasoolisi mängukaaslasi; kujunevad esimesed sõprussuhted;
- järgib tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt, oskab reegleid teistele selgitada;

Enesekohased oskused 5-6 aastased lapsed

- seab endale eesmärgid ja üritab neid ellu viia;
- suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil;
- järgib sotsiaalset rutiini.

3.6. Üldoskused: 6-7 aastane laps

Mänguoskused

- tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;
- rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu;
- täidab mängudes erinevaid rolle;
- järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;

- tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;
- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

Tunnetus- ja õpioskused

- saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- mõtleb nii kaemuslik- kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
- kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;
- tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
- suhtub õppimisse positiivselt- tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;
- rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;
- kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

Sotsiaalsed oskused

- püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- tahab ja julgeb suhelda - huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
- hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- osaleb rühma reeglite kujundamisel;
- oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
- loob sõprussuhteid;
- saab aru tähendustest: oma, võõras, ühine;
- teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- selgitab oma seisukohti.

Enesekohased oskused

- suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt viha, rõõmu, sobival viisil väljendada;
- kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
- oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- algatab mängu ja tegevusi;
- tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;
- teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;
- saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused;
- kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

Kuressaare Ristiku Lasteaed korraldab õppe-ja kasvatustegevust õppeaastati. Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini.

1.septembrist kuni 31. augustini kavandatakse rühma õppe-ja kasvatustegevuse eesmärgid, temaatika, õppesisu ja tegevused nädalate kaupa. Muusika ja liikumise kavandavad vastava valdkonna õpetajad.

Suvekuudel planeeritakse kordavaid tegevusi ning põhirõhk on mängulistel tegevustel õues.

Kuressaare Ristiku Lasteaia õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mille aluseks on Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (Vabariigi Valitsuse 29. mai 2008. a määrus nr 87). Lasteaia õppekavas kajastatud õppe- ja kasvatustegevust korraldades lähtutakse koduloolisuse printsiibist, lõimides õppe- ja kasvatustegevusi, valdkondi ja teemasid. Teemad on lahti kirjutatud nädalakavades, et tagada õppe- ja kasvatustöö süsteemsus ja järjepidevus ning erinevate võtete kasutamine. Rühma tegevuskavas planeeritakse ka mängud, mille kaudu kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid.

Õppe- ja kasvatustegevuse planeerimine on paindlik ning arvestab laste eripära, individuaalsust ja hetkeolukorda. Nädalakaupa planeerimine lähtub õppekavast ja arvestab ümbritsevat elu ja keskkonda, kodukoha loodust, lasteaia eripära ning asukohta, rahvakalendrit. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid lähtuvad lapse eeldatavatest üldoskustest ning arengu eeldatavatest tulemustest.

Lasteaia õppeaasta tegevuskava valmib õpetajate ühistööna ja määrab kindlaks konkreetse õppeaasta eesmärgid, prioriteetsed arenguvaldkonnad, ürituste toimumise, arendustegevuse kava ja koostöö lapsevanematega.

Õppeaasta tegevuskavast lähtuvalt koostab iga rühm oma tegevuskava õppeaastaks. Rühma tegevuskavu koostades selgitatakse õppeaasta alguseks välja rühmas olevate laste vanuselised, individuaalsed ja arengulised iseärasused, võttes aluseks eelmise õppeaasta õppe- ja kasvatustegevuse aruanded, mis tuginevad laste arengu analüüside ning laste arenguveestluste kokkuvõttele.

Õppe-ja kasvatusprotsessi aluseks rühmas on **rühma õppeaasta tegevuskava**, milles sisalduvad:

- laste nimekiri
- rühma eesmärgid
- õppetegevuste korraldus
- vanuserühma päevakava
- aastaplaan-valdkondade lõikes
- laste arengu hindamise põhimõtted

- koostöö lastevanematega
- individuaalne töö lastega
- erivajaduste toetamine- meetodid ja võtted erivajadusega lapse arengu toetamiseks
- ühisüritused, rühma üritused ja õppekäigud
- muu rühma jaoks oluline

Rühma aasta tegevuskava koostatakse elektrooniliselt ning koostamisel arvestavad õpetajad oma rühma laste arengutaseme, vanuse ning laste soovide- ja huvidega. Teemade valikul toetatakse lähiümbrusele, looduslikule aastarütmile, rahvuslikele tähtpäevadele jm, mis aitavad lapse elu ja ümbritsevat keskkonda tundma õppida, kujundada arusaamist maailmast ning toetuvad lapse kogemustele ja lapsevanema soovidele.

- Tegevuskavas on esitatud kavandatav periood, valdkondade temaatika. Õpetajatel on õigus varieerida oma tegevuste liike sõltuvalt teemast, huvist, saadaolevast materjalist ja võimalustest.
- Rühma tegevuskava on paindlik so õpetajad võivad muuta planeeritud teemasid, tegevusi, üritusi jne vastavalt vajadusele ja ühiskonnast, keskkonnast tingitud muudatustele. Muudatused kajastatakse õppe- ja kasvatustegevuste päevikus ja õppeaasta kokkuvõttes.
- Rühma tegevuskava tutvustatakse ja kooskõlastatakse lastevanematega sügisel lastevanemate koosolekul, kinnitatakse direktori poolt ning kuuluvad lasteaia õppekava juurde. Kevadel antakse lapsevanematele tegevuskava täitmisest tagasiside.
- Lähtudes rühma tegevuskavast planeerivad õpetajad **nädala tegevuskava** (elektrooniliselt). Nädalakavad kooskõlastatakse õppealajuhatajaga. Rühma nädala teema ja tegevuste eesmärgid on lapsevanemale nähtavad rühma infostendil.

Päevakava

Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päevarütm, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.

Päevakavas võimaldatakse lastele üks kord päevane uneaeg. Lapsed viibivad iga päev sõltuvalt ilmastikust üks kuni kaks korda õues. Laste lasteasutusse toomine ja sealt kojuviimine ei tohi segada une- ega söögiaega ega planeeritud õppe- ja kasvatustegevusi.

Kolme aastaste laste päevakava võimaldab rohkem mänguaega, viie- kuni seitsmeaastaste päevakavas on suurem kaal õppe- ja kasvatustegevustel.

Laste keskendumisvõimet ja tähelepanu arvestades on õppe- ja kasvatustegevuste kestus 1-3 aastastel lastel 10-15 minutit, 3-5 aastastel 25 minutit ning 6-7 aastastel 35 minutit.

Sõim

07.30 - 08.45 Lasteaeda saabumine, vabamäng

08.30 - 09.00 Hommikusöök

09.00 - 10.45 Planeeritud õppe-ja kasvatustegevused (lõimitult)

10.45 Valmistumine õuemeinekuks

10.45 - 11.30 Õues viibimine, õuesõpe, jalutuskäigud

11.40 - 12.15 Lõunasöök

12.15 - 12.30 Riietumine, voodisse minek

12.40 - 15.00 Puhkeaeg

15.00 - 15.30 Ärkamine, riietumine, mängimine

15.30 - 16.00 Õhtuode

16.00 - 17.50 Vaba mäng, kojumine (lasteaid lõpetab töö 18.00)

(sõimed söövad rühmaruumis).

Aiarühmad

07.30 - 08.45 Lasteaeda saabumine, vabamäng

Hommikusöök:

A-korpus: 8.20 I vahetus B-korpus: 8.20 I vahetus

8.40 II vahetus 8.40 II vahetus

09.15 - 11.00 Planeeritud õppe- ja kasvatustegevused (lõimitud), laste mäng

11.00 - 12.30 Õueaeg, õuesõpe, jalutuskäigud

Lõunasöök:

A-korpus: 11.55 I vahetus B-korpus 11.55 I vahetus

12.35 II vahetus 12.35 II vahetus

13.00 - 15.00 Puhkeaeg

15.00 - 15.30 Vabategevused, mäng

Õhtuode:

A-korpus: 15.30 I vahetus B-korpus: 15.30

15.50 II vahetus 15.50 II vahetus

16.15 - 17.50 Laste mäng, vabategevused, kojumine (lasteaid lõpetab töö 18.00)

(aiarühmad söövad söögisaalis kahes vahetuses).

5. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED, KORRALDUS

5.1. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted

Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on vajalik lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist, kus pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel jälgides last nii igapäevatoimingutes, suhtlemisel, vabamängus kui ka suunatud tegevustes.

Lapse arengu hindamise aluseks on lasteaia õppekavas väljatoodud eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade eeldatavad tulemused.

Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt arvestades tema ealisi ja individuaalseid erisusi, väärtustades lapse arengut ja saavutusi ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

Arengu kirjeldamisel hoidume hinnangute andmisest.

5.2. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise korraldus

Lapse arengu hetkeseisu hinnatakse ja analüüsitakse rühmaõpetajate poolt vähemalt kord aastas. Hindamise põhimõtteid ja korraldust tutvustatakse lapsevanematele sügisesel koosolekul.

Lapse arengu hetkeseis fikseeritakse rühmaõpetajate poolt vaatluse teel lapse arengu eeldatavate tulemuste tabelis, mis on koostatud Rebase, Kirbitsa ja Variku (2016) Arengu jälgimise mängu ning Ristiku lasteaia õppekava põhjal ja kinnitatud pedagoogilise nõukogu poolt. Vastavalt vajadusele või õpetaja soovile kasutatakse lapse arengu hindamiseks ka J. Strebeleva meetodikat.

Soovituslikult koostavad rühmaõpetajad lapsele arengumapi, mis sisaldab lapse arengut kajastavaid fakte (tähelepanekud lapse tegevuse kohta, huvitava ütlused, joonistused, töölehed, küsitluslehed). Dokumenteeritud materjalid kajastavad seda, mida laps on mingil perioodil öelnud, joonistanud, kuidas käitunud.

Lapse arengu hindamistulemuste fikseerimise põhjal viivad pedagoogid kord õppeaastas lapsevanematega läbi arenguvestluse. Lapse arengu hindamise ja arenguvestluse tulemus dokumenteeritakse "Isikuandmete kaitse seaduses" sätestatud tingimustel.

5.3. Lapse arengu vestluse läbiviimise kord:

Õppeaasta algul teavitatakse lapsevanemaid arengu jälgimise ja hindamise meetoditest.

Informatsiooni lapse arengu kohta vahetatakse igapäevastes vestlustes rühma õpetajate, muusika-, liikumisõpetaja, logopeediga.

Arenguvestluse aeg lepitakse lapsevanematega eelnevalt (vähemalt 1 nädala varem) kokku. Seejärel antakse kutse ja arenguvestluse küsimustik, et vanem saaks kodus vestluseks valmistuda. Vestluste käigus sõlmitakse kirjalikult kahepoolsed kokkulepped lapse edasiseks arenguks. Arenguvestlusi viiakse läbi positiivses võtmes ja saadud informatsioon on konfidentsiaalne.

Lapse arengu vestlus toimub kord õppeaastas, kus räägitakse lapse edasijõudmisest, planeeritakse tegevused lapse arengu toetamiseks, selgitatakse välja lapsevanemate ootused lapse arengu ja õpetajate töö osas.

5.4. Koolivalmidus

Koolieelikute rühmas teavitatakse lapsevanemaid sügisesel koosolekul koolikohustuse täitmise edasilükkamise korrast. Sotsiaalministri määrus nr. 49 12.08.2010 „Koolikohustuse täitmise edasilükkamise taotluse rahuldamise tingimused ja kord“ on kogu õppeaasta vältel lapsevanematele saadaval rühmas.

Kooliks ettevalmistava rühma õpetaja analüüsib viimase õppeaasta alguses lapse eeldatavate tulemuste põhjal lapse arengut. Analüüsist lähtuvalt planeerib õpetaja töö erinevates ainevaldkondades ja määrab kindlaks individuaalse töö vajaduse ja mahu koostöös logopeedi, liikumis-, muusikaõpetajaga. Samuti vestleb õpetaja lapsevanematega iga lapse tugevatest ja toetust vajavatest valdkondadest. Koos määratakse valdkonnad, meetodid ja tööviisid lapse arengu toetamiseks. Vajadusel koostatakse individuaalne arenduskava.

Kui jaanuariks ei ole laps saavutanud kooliks vajalikku arengutaset, teavitatakse lapsevanemat individuaalse vestluse kaudu koolikohustuse edasilükkamise vajadusest jaanuari lõpuks.

Kevadel (märts – mai) toimub lapse koolivalmiduse hindamine. 6-7aastaste laste eeldatavate üldoskuste ja õppevaldkondade tulemuste põhjal. Lisaks kasutatakse ka teisi lapse koolivalmiduse hindamise meetodeid (nt joonistamistest, J.Strebeleva arenguhindamise metoodika, lapse arengu jälgimise mäng 2016). Lapse arengu vestlusel tutvustab õpetaja koolivalmiduse kaarti vanematele.

Tulenevalt Koolieelse lasteasutuse seadusest § 16 (5) annab lasteasutus õppekava läbinuile välja koolivalmiduse kaardi, milles on kirjeldatud lapse arengu tulemused. Vanem esitab kaardi kooli, kus laps asub täitma koolikohustust.

6. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Eesmärgid:

- avastada lapse tugevad või toetamist vajavad küljed võimalikult vara;
- muuta keskkonnategurid konkreetse lapse arengut toetavaks;
- leida õppe-kasvatustsükliks töös erivajadustega lastega sobivad lahendused ja meetodid;
- koostada vajadusel individuaalne arenduskava;
- toetada lapsevanemaid nõustamisega;
- kaasata töösse erispetsialistid, et tagada lapse maksimaalne areng;
- toetada üleminekut ühest kasvukeskkonnast teise.

Erivajaduse määratlus

Erivajadusega laps on laps, kelle võimetest, tervises seisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isikuomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas või rühma tegevuskavas.

Erivajaduse liigid

- kuulmispuuded;
- nägemispuuded;
- vaimupuuded;
- kõnepuuded;
- kehapuuded;
- spetsiifilised arenguhäired;
- emotsionaalsed ja käitumishäired;
- andekus.

6.1 Erivajaduse märkamine ja teavitamine

Rühma laste järjepideva hindamise tulemusena selgitavad rühmaõpetajad koostöös logopeedi, liikumis- ja muusikaõpetajaga, kes lastest vajavad arengu toetamiseks muudatusi või kohandusi kasvukeskkonnas. Arengu hindamisel võetakse arvesse erinevaid valdkondi: sotsiaalne- ja füüsiline areng, vaimne tegevus, kõne areng ja eneseteenindus.

Kogunenud teabest antakse ülevaade perele ja teistele lapsega tegelevatele isikutele nn arenguvestluse vormis. Vestlusel kirjeldatakse lapse arengutaset, selgitatakse lasteaias olemasolevaid arendamisvõimalusi ja sõlmitakse kokkulepped lapse arendamise osas. Kõnepuuetega laste vanematega vestleb logopeed. Füüsiliste probleemidega laste vanematega vestleb liikumisõpetaja.

6.2. Erivajadusega laste arengu toetamise põhimõtted

- lapse arengulisele vanusele tuginemine;
- üldiste, spetsiifiliste ja individuaalsete iseärasuste arvestamine;
- jõukohaste eesmärkide seadmine;
- õpitegevuse raskusastme reguleerimine;
- õpetussüsteemi loomine.

Erivajadustega laste arengu toetamise korraldus

Erivajadusega (edaspidi EV) lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö, kuhu kaasatakse lisaks perele, kõigile lapsega tegelevatele pedagoogidele, logopeedile vajadusel ka teisi spetsialiste (perearst, psühholoog, sotsiaaltöötaja jne). Spetsialistide hinnangutele tuginedes seatakse ühiselt arengueesmärgid ja planeeritakse arendustegevused, vajadusel koostatakse lapsele individuaalne arenduskava.

Kõnepuuetega lastele koostab logopeed kõnekaardi, mis on kõnearendustöö aluseks. Logopeediline töö toimub individuaalselt 1-2 korda nädalas. Kehapuudega laste arendustegevust koordineerib liikumisõpetaja.

Õppekasvatustöö EV lastega viiakse läbi järjepidevalt igapäevastes toimingutes ja spetsiaalselt organiseeritud tegevustes. Töö sisu ja võtete valik sõltub EV lastele seatud arengueesmärkidest, millega luuakse lastele tingimused võimetekohaseks arenguks. Kokkuvõtteid EV lapse arengust tehakse vähemalt kahel korral aastas ja sellest lähtuvalt otsustatakse töö jätkamise vajadus või suund.

Vajadusel nõustatakse lapsevanemaid kooliminevale lapsele sobiva õppevormi valikul

Andeka lapse toetamise põhimõtted

- Anda andekale lapsele õppeprotsessis vajadusel rohkem, keerulisemaid ja süvenemist nõudvaid lisaülesandeid.
- Ergutada last küsimusi esitama ja iseseisvalt teavet otsima (raamatute,) ning seda hiljem rühmakaaslastega jagama.
- Võimalda lapsel oma tugevusi, fantaasiat või oskusi rakendades valida vahendeid ja väljundeid tegevusteks.
- Arendada täiendavate liikumis- ja muusikategevustega musikaalsemate ja eriti hea rütmitungedega lapsi.
- Koostöös lapsevanematega suunata laps tegutsema huvialaringides.

Eesti keele kui teise keele õpe

Lasteasutus toetab erineva keelelise ja kultuurilise taustaga peret lapsele oma keele ja kultuuri tutvustamisel ning eesti keele ja kultuuri väärtustamisel.

Teistele rühma ja lasteaiakaaslastele tutvustatakse lapse päritolumaa kultuuri ja kombeid.

Lapsed kasvavad vastastikuse mõistmise ja sallivuse õhkkonnas.

Keeleõppe toetusse kaasatakse ka lapse pere.

Lasteaias toimub õppe- ja kasvatustegevus eesti keeles ja mitte-eesti kodukeelega lapsed omandavad eesti keele lõimitud tegevuste kaudu, millele võib võimalusel lisanduda eesti keele tugiõpe.

Eesti keele õppe eeldatavate tulemuste kavandamisel arvestatakse nii laste arengutaset, vanust kui ka eesti keele õppe mahtu ning metoodikat.

Erivajadustega lapsele koostatakse eesti keele kui teise keele õpetamiseks vajadusel individuaalne arenduskava.

Meeskonnaliikmete tegevussuunad erivajadusega lapse toetamisel:

Rühmaõpetajad:

- Märkavad lapse probleemi, analüüsivad last.
- Rühmameeskond analüüsib, arutleb lapse arengu analüüsi tulemusi ja situatsioone, toimunud lahendusi, toetamise võimalusi jm olulist.
- Pöörduvad lapsevanema poole, teavitavad probleemist, selgitavad koduse olukorra, kaasavad lapsevanema koostööle lapse toetamiseks jne. Soovitavad lapsevanemale logopeedi konsultatsiooni. Vajadusel nõustamiskeskuse konsultatsiooni.
- Teavitavad direktorit ja/ või õppealajuhatajat antud lapse olukorrast.
- Arutavad probleemi logopeediga ja otsivad koos lahendusi.
- Teavitavad ja konsulteerivad muusika- ja liikumisõpetajaga.
- Vestlevad rühma lastega, kujundades erivajadusega kaaslasesse positiivset hoiakut.
- Suhtuvad erivajadusega lapsesse mõistvalt, väldivad negatiivseid hoiakuid.
- Kujundavad või loovad lapse (laste) turvalise keskkonna.
- Vajadusel koostavad lapsele iseloomustuse esitamiseks erispetsialistile, nõustamiskomisjonile.
- Osalevad IAK koostamisel ja elluviimisel.

Logopeed

- Uurib lapse kõne ja tunnetuslike protsesside arengutaset.
- Tegeleb lapsega vajadusel individuaalselt.
- Nõustab rühmaõpetajaid.
- Osaleb rühma aruteludes ja vestlusringides, vajadusel ka arenguestlustes.

- Nõustab lapsevanemaid.
- Teeb ettepanekuid eriarstide konsultatsioonidele suunamiseks ning vormistab vajalikud väljavõtted ja kõne iseloomustused.
- Annab teavet juhtkonnale.

Õppealajuhataja ja /või direktor

- Tutvub lapsega, teeb oma tähelepanekud rühma töökorraldusest jne.
- Nõustab rühmameeskonda pakkudes erinevaid lahendusi jms.
- Organiseerib õpetajatele vestlusringe, koolitusi toetamaks õpetajate toimetulekut.
- Teeb koostööd logopeediga, osaleb IAK koostamisel.
- Vajadusel vestleb lapsevanemaga.
- Vajadusel muudab töökorraldust; tagab tugiisiku olemasolu jms lähtuvalt seadusandlusest.
- Leiab võimalusi vajaliku materiaalse baasi jaoks.
- Suunab lapsevanema nõustamiskomisjoni.

Lapsevanemal on õigus vajadusel taotleda oma lapsele koolikohustuse edasilükkamist. Selleks esitatakse taotlus vastavale komisjonile, mille kohta saab infot lasteaiast.

6.3 Individuaalse arenduskava koostamise põhimõtted

Individuaalne arenduskava (edaspidi IAK) on dokument, mis määrab kindlaks lapse arengulisi erivajadusi arvestava õppe individuaalsed eesmärgid ja sisu, ajalise kestuse, õppematerjali kohandamise ja hindamise (vt Lisa 3). IAK koostatakse lapsele meeskonnatööna kindlaks ajavahemikuks neis arenguvaldkondades, milles tema arengutase erineb eeldatavast eakohasest tasemest, mis on vajalikud õppe-eesmärkide saavutamiseks. IAK koostatakse kõigile koolipikenduse saanud lastele.

IAK koosneb järgmistest arenguvaldkondadest:

- mootorika;
- kognitiivsed oskused;
- kommunikatiivsed oskused;
- sotsiaalsed pädevused;
- eneseteenindus.

IAK koostatakse pärast lapse arengu mitmekülgset jälgimist ja lähima arengutsooni määramist.

IAK koostamisel osalevad kõik lapsega tegelevad erialaspetsialistid ja vanemad, kes on ka vastutavad IAK rakendamise eest.

IAK koostamise käigus täpsustatakse iga osaleja kohustused ja konkreetsed ülesanded, mille kaudu lapse arengut toetada.

IAK kaitseb lapse huvisid ja arvestab tema arengutaset ning erivajadusi. Iga arenguvaldkond esitatakse konkreetselt lapsest lähtuvate õppeeesmärkidena, millest juhinevad nii lapsevanemad kui lasteaia pedagoogid.

Individuaalse arenduskava rakendamine

IAK rakendamisel eristatakse järgmisi etappe:

- lapse arengutaseme hindamine;
- hindamistulemuste analüüsimine;
- eesmärkide püstitamine lapse arendamiseks;
- lapsevanema teavitamine ja kokkulepete saavutamine;
- IAK koostamine;
- lapse arendamine;
- arendustegevuse tulemuslikkuse hindamine.

Hinnangu andmise aluseks on IAK tulemuste analüüs. Sõltuvalt sellest, kas eesmärkides püstitatu on omandatud täielikult, pole omandatud või on omandatud osaliselt, loetakse arenduskava täidetuks või osaliselt täidetuks. Kui täitmata on jäänud olulisi eesmärke või mitmed eesmärgid on osaliselt täidetud, vajab IAK analüüsimist ja korrigeerimist. Kui eesmärkide realiseerimise tulemused on positiivsed, loetakse IAK täidetuks.

6.4 Logopeediline töö

Logopeedi töö eesmärgiks on laste kommunikatsioonivõime - kõne loome ja mõistmisoskuse ning mitteverbaalse suhtlemise parandamine ja/või arendamine.

Logopeedilise töö sisu

Logopeedilise töö sisu ja võtete valik oleneb kõnepuude iseloomust ja laste kõne arengu tasemest.

Logopeedi põhilisteks tööülesanneteks on:

- kõnepuute väljaselgitamine;
- kõnepuute ennetamine;
- kõnepuute kõrvaldamine, leevendamine või kompenseerimine;
- kõnepuuetega laste vanemate ja pedagoogide nõustamine.

Õppeaasta algul uuritakse kõiki aiarühma lapsi. Logopeedilist abi vajavatele lastele koostatakse kõnekaart (vt Lisa 4), mis on kõnearendustöö aluseks. Kõnepuute kõrvaldamine, kompenseerimine või leevendamine toimub kõnearendusliku õpetuse käigus. Kõigi laste vanematega vesteldakse lastel ilmnunud probleemidest ja selgitatakse nende korrigeerimise vajalikkust, ühtlasi annab lapsevanem nõusoleku tööks lapsega. Logopeed jagab juhised edaspidiseks tööks ka rühmaõpetajatele.

Logopeedilise töö esiplaanil on individuaalne töö. Enamik kõneprobleemidega lapsi külastab logopeedi ühel korral nädalas. Individuaalse töö kohta peab logopeed päevikut ja teeb märkmeid lapse töövihikusse. Laste hindamine toimub kolmel korral aastas – septembris, jaanuaris ja mais. Sellest lähtuvalt otsustatakse logopeedilise töö jätkamise vajalikkus. Lahtised kõneravitunnid ja nõustamine toimuvad vastavalt vajadusele. Vajadusel teeb logopeed lapsevanemale ettepaneku pöördumiseks erispetsialistide poole või suunamiseks nõustamiskomisjoni.

7. LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Lasteaed haridusasutusena on kodu toetaja lapse kooliks ettevalmistaisel. Lapsevanematel ja lasteaia personalil on ühine vastutus lapsele soodsa arengukeskkonna loomise, tema arengu, kasvu ja õppimise toetamise eest. Lasteaia töö toimimiseks on olulised partnerlussuhted lapsevanematega.

Õpetajad ja lapsevanemad teevad lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, usaldusel, konfidentsiaalsusel ja vastastikusel lugupidamisel.

Õpetaja teavitab vastavalt vajadusel, kuid mitte harvem kui kord aastas, lapsevanemat lapse arengust ja õppimise ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest, loob lapsevanemale võimalused saada tuge õppe- ja kasvatusküsimustes.

Lapse kasvamine ja kasvatamine algab kodust. Õnnestunud, avatud ja usalduslik koostöösuhe ehk partnerlus eeldab lapsevanemate teavitamist ja kaasamist lasteaia toimuvasse. Oluline on kasvatuspõhimõtete ja reeglite ühtlustamine kodu ja lasteaia vahel, mõlemapoolsete soovitude ja ettepanekute arvestamine lapse arendamisel ja toetamisel. Lapsevanem arvestab lasteaia päevakavaga, õpetaja tunneb ja arvestab perekonna elukeskkonda.

Õpetajad tutvustavad lastevanematele vastava vanusega lapse arengu eeldatavaid tulemusi, viivad läbi lastevanemate koosolekuid ja lapse arenguveestlusi.

Koostöövormid:

- vestlemine lapse tuleku ja lahkumise ajal;
- kirjalikud teated vanematele, rühma meilid;
- rühmade teadetetahvlid, näitused, väljapanekud vanematele;
- kodulehekül;
- lasteaia Facebooki leht;
- rühmade Facebooki grupid;
- lapsevanematega kohtumine kindlaksmääratud ajal;
- lapse arenguveestlused;
- lastevanemate osalemine lasteaia üritustel;
- lastevanemate koosolekud;

- rahuloluküsitlused (elektrooniline);
- erimeelsuste lahendamine toimub koostöös rühma õpetajatega

Lapsevanemal võimaldatakse anda **tagasisidet** lasteasutuse tegevusele alljärgnevalt:

- edastades enda tagasiside vahetult rühma õpetajale;
- edastades enda tagasiside vahetult lasteasutuse direktorile või õppealajuhatajale;
- lastevanemate rahulolu küsimustikele vastamise kaudu (2-3 aasta tagant).

Lapsevanematel on õigus olla kindel, et igasugune isiklik info, mida nad on avaldanud kas suuliselt või kirjalikult on konfidentsiaalne.

Õppeaasta algul valivad iga rühma lapsevanemad ühe liikme lasteaia hoolekogusse. Hoolekogu tuleb kokku vastavalt lasteaia põhimäärusele.

Koostöö lasteaiaiga annab vanematele võimaluse näha oma last suhetes teiste lastega, paremini mõista lapse arengut võrreldes teiste samaealiste lastega, tundma õppida ja austada õpetajat, suhelda teiste lapsevanematega, saada kindlaid ja usaldavaid teadmisi lapse arengu ja tervise kohta.

Koostöö vanematega annab õpetajatele võimaluse hinnata ja austada vanemaid, hinnata oskusi ja hobbisid, mida vanemad võivad lastele õpetada, näha vanemate oskusi suunata ja motiveerida lapsi, tunda perede eelistusi, huve, muresid ja traditsioone ning võimalusel arvestada vanemate soove.

8. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄITMISE KORD

- Pedagoogilise nõukogu ja hoolekogu poolt heakskiidetud õppekava kinnitab lasteaia direktor.
- Õppekava uuendades ja täiendades lähtutakse sisehindamise tulemustest.
- Õppekavasse võib täiendusi teha pedagoogilise nõukogu otsuse ja hoolekogu ettepanekul.
- Lasteaia õppekava on pidevalt arenev ja täienev dokument, mis on aluseks kogu õppe- ja kasvatustöö korraldusele.
- Õppekava arendamine toimub pidevalt vastavate arendustoimkondade või pedagoogilise nõukogu kaudu.
- Õppekava rakendumise analüüs viiakse läbi kord aastas õppeaasta lõpuks.

